

UIT

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Det juridiske fakultet

Forsikringsmeglerens opplysningsplikt

—Ivaretar forsikringsformidlingsloven hensynet til meglerens uavhengighet og god meglerskikk?

Øystein Wolden Tordahl

Liten masteroppgave i rettsvitenskap høst 2016

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	3
1.1	Presentasjon av tema og problemstilling.....	3
1.2	Innholdsmessige presiseringer.....	3
1.3	Videre fremstilling.....	4
2	Rettskildene	5
2.1	Lovgivning som regulerer forsikringsmeglerens rettslige stilling.....	5
2.2	Rettskildemessig vekt av forvaltnings- og tilsynspraksis.....	6
2.3	Internasjonale rettskilder	8
3	Forsikringsmeglerens rettslige stilling.....	9
3.1	Hva er en megler	9
3.2	Hva er forsikringsmegling.....	9
3.2.1	Forsikringsformidlingsbegrepet	10
3.2.2	Forsikringsmeglingsbegrepet	12
3.3	Mellommansrollen og forsikringsmeglers uavhengighet.....	14
4	Forsikringsformidlingslovens krav til forsikringsmeglere.....	17
4.1	Vilkårene for å være forsikringsmegler.....	17
4.2	Generalklausulen om god meglerskikk.....	18
4.2.1	Uavhengighetskravet.....	18
4.2.2	Kravet til dokumentasjon.....	19
4.2.3	Frarådningsplikten	19
4.2.4	Den selvstendige betydningen av kravet til god meglerskikk	20
5	Forholdet mellom forsikringsmegler og oppdragsgiver.....	25
5.1	Oppdragskontrakten og meglerfullmakten	25
5.1.1	Fullmaktsforholdet.....	25
5.2	Identifikasjonsprinsippet i forsikringsretten	26
6	Meglens opplysningsplikt.....	29
6.1	Meglens plikt til å videreformidle informasjon fra forsikringstakeren.....	29
6.2	“Overtakelse” av forsikringsselskapets opplysningsplikt.....	31
6.2.1	Hvem gjelder opplysningsplikten for	31
6.2.2	Innholdet i opplysningsplikten.....	33
7	Meglens opplysningsplikt om egne forhold.....	36
7.1	Anvendelsesområdet for fff. §3-1	37
7.2	Formkrav og frister.....	37
7.3	Generelle opplysninger	37

7.4	Forsikringsmeglerens metode for innhentning av forsikringstilbud	37
7.4.1	Alternativet om objektiv analyse	38
7.4.2	Alternativet om å presentere forsikringsløsninger fra et eller flere forsikringsselskap	40
7.5	Behovsanalysen og meglers plikt til rådgivning.....	44
7.6	Opplysningsplikt om provisjon og andre godtgjørelser	48
7.6.1	Vederlag for forsikringsformidling	49
7.6.2	Forholdet til forsikringsformidlingsforskriftens informasjonsbestemmelse.....	51
7.6.3	Opplysningsplikt om vederlag som forsikringsformidlingsforetaket vil kreve fra oppdragsgiver	53
7.7	Opplysningsplikt om kapitalinteresser.....	55
8	Avsluttende bemerkninger	58
9	Kildeliste.....	60
9.1	Elektroniske kilder.....	63

1 Innledning

1.1 Presentasjon av tema og problemstilling

Temaet for avhandlingen er forsikringsmeglers opplysningsplikt, og i hvilken grad forsikringsformidlingslovens regler om opplysningsplikt ivaretar hensynet til god meglerskikk og meglerens uavhengighet. Innholdet i forsikringsmeglerens opplysningsplikt er i begrenset grad redegjort for i norsk rett. Denne oppgaven søker derfor å klarlegge hva innholdet i forsikringsmeglers opplysningsplikt er etter gjeldende rett. Lovgivers intensjon med reglene om opplysningsplikt i forsikringsformidlingsloven, er å sikre at megleren opptrer uavhengig fra forsikringsselskapene, og at oppdragsgiveren får informasjon om forholdet mellom megler og forsikringsselskap. Oppgaven vil derfor også undersøke om, og i tilfelle i hvilken grad, reglene om opplysningsplikt ivaretar dette formålet.

Forsikringsmeglers opplysningsplikt er aktuell i to relasjoner; overfor kjøperen og selgeren av forsikringsproduktet. Med selgeren av forsikringsproduktet menes forsikringsselskapet. Følgelig må meglerens plikter overfor begge subjekter undersøkes, i tillegg til forsikringsmeglerens opplysningsplikt om egne forhold.

1.2 Innholdsmessige presiseringer

Ettersom det på området som angår forsikringsmeglere er begrenset med rettskilder, er det nødvendig for denne oppgaven å ha en generell innfallsvinkel, der også de sentrale regler i loven belyses. Forsikringsmeglerens opplysningsplikt har et nært forhold til de øvrige offentligrettslige og privatrettslige regler i forsikringsformidlingsloven. Det er derfor nødvendig med en helhetlig fremstilling for å fullstendig belyse innholdet i opplysningsplikten. På denne måten kan reglene om opplysningsplikt undersøkes i lys av systemhensyn. Fremstillingen konsentreres derfor om de problemstillinger som er relevante for forsikringsmeglers opplysningsplikt, god meglerskikk og prinsippet om meglers uavhengighet.

Av hensyn til avhandlingens omfang er det ikke mulig å behandle alle problemstillinger som reises på området i detalj. Derfor er en del mer perifere problemstillinger som omhandler opplysningsplikt utelatt. Konsekvenser av brudd på opplysningsplikten, jf. ffl. Kap.9 behandles ikke. Erstatningsansvar eller andre misligholdsbeføyelser for manglende

oppfyllelse av opplysningsplikten behandles ikke.¹ Opplysningsplikt etter personopplysningsloven og hvitvaskingsloven behandles heller ikke. Enkelte regler behandles også bare kort i den utstrekning de er nødvendige for avhandlingen. Nærmere avgrensninger følger underveis i oppgaven.

1.3 Videre fremstilling

Opgaven består av åtte kapitler.

Det vil først gis en redegjørelse vedrørende rettskildesituasjonen for oppgavens tema. I kapittel 3 til 5 behandles enkelte viktige premisser for oppgavens videre fremstilling. I kapittel 3 gis en redegjørelse og vurdering av forsikringsmeglerens rettslige stilling. Deretter vil det i kapittel 4 gis en redegjørelse for enkelte sentrale bestemmelser i forsikringsformidlingsloven som har betydning for fortolkningen av bestemmelsene om opplysningsplikt. Kapittel 5 gir en redegjørelse for forholdet mellom oppdragsgiver og forsikringsmegler, og hvilke konsekvenser dette har for opplysningsplikten.

Deretter omhandles den mest sentrale problemstillingen om innholdet i de konkrete opplysningsforpliktelsene som påligger megleren i kapittel 6 og 7, herunder omhandler kapittel 7 særlig problemstillingen vedrørende om opplysningsplikten ivaretar hensynet til uavhengighet og god meglerskikk. Til sist gis en avsluttende bemerkning i kapittel 8.

---

¹ Profesjonsansvaret og ansvar for villedende opplysninger er gitt en grundig behandling i Færstad (2010).

2 Rettskildene

I det følgende vil jeg behandle rettskildesituasjonen for forsikringsmeglernes opplysningsplikt og knytte noen generelle bemerkninger til de enkelte rettskildene.

For forsikringsmeglerne kan det generelt bemerkes at deler av virksomheten er regulert i stor detalj, dette gjelder særskilt regler om tilsyn og bevillingssystemet. Flere deler av meglers virksomhet er imidlertid ikke belyst i lovgivningen, og enkelte begreper i loven har et uklart innhold. Området er også lite belyst i rettspraksis. Det finnes bare en sentral Høyesterettsdom på området, og det er lite underrettspraksis. Finanstilsynet har utarbeidet rapporter som belyser enkelte av problemstillingene i forsikringsformidlingsloven i ganske stor detalj. Det finnes også lite norsk litteratur om forsikringsmeglere. I øvrig nordisk litteratur har forsikringsformidlingslovene som ble gitt etter direktivet om forsikringsformidling vært gitt en grundigere behandling.

2.1 Lovgivning som regulerer forsikringsmeglerens rettslige stilling

I perioden før 2005 var forsikringsmeglernes yrkesutøvelse ikke regulert ved lov, men ved en forskrift av 1995 som var gitt med hjemmel i den tidligere lov om forsikringsvirksomhet.² Norske Forsikringsmeglernes Forening (NFF) utarbeidet også i 2003 en bransjenorm, som søkte å sette krav til meglernes forretningsførsel som betingelse for medlemskap i foreningen.³

Forsikringsformidlingsloven ble vedtatt ved lov av 10. juni 2005 nr. 41 (ffl.). I tillegg ble det vedtatt en forskrift om forsikringsformidling av 9. desember 2005 nr. 1421(fff.). Lovens hensikt var å harmonisere den norske reguleringen av forsikringsmeglere i samsvar med EU-direktivet 2002/92/EF.⁴ Direktivet omfatter all virksomhet som består i å levere ytelser som formidler forsikringer til tredjemann. Følgelig ble både meglernes og agentens virksomhet regulert ved samme direktiv.

Målsetningen ved direktivet var å sikre at forsikringsformidlere skulle få benytte seg av EU og EØS avtalens bestemmelser om etableringsadgang og adgang til å yte tjenester.⁵ Direktivet er inntatt i EØS-avtalens vedlegg IX om finansielle tjenester punkt 13 b. Som styringsteknikk

---

² FOR-1995-11-24-923, Lov av 10. Juni 1988 nr. 39, §2-4 tredje ledd.

³ <http://www.forsikringsmeglerne.no/god-meglerekikk/etikk/>, Se kapittel 1.

⁴ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/92/ef av 9. Desember 2002 om forsikringsformidling.

⁵ 2002/92/EF, fortalen, avsnitt 6.

valgte EU-parlamentet å gi direktivet som et såkalt minimumsharmoniseringsdirektiv. At direktivet er et minimumsharmoniseringsdirektiv, innebærer at medlemsstaten kan gi strengere regler enn direktivet oppstiller innenfor den nasjonale jurisdiksjon.⁶ Følgen av dette er at gjennomføringen av direktivet har vært noe ulik i de forskjellige landene, men især i de nordiske landene er innhold og grunnpreg forholdsvis likt.

Det har i 2016 blitt vedtatt et nytt direktiv om forsikringsformidling som medfører at den norske forsikringsformidlingsloven og tilhørende forskrifter må endres på enkelte punkter, spesielt angjeldende forbrukerbeskyttelse.⁷ Direktivet behandles ikke ytterligere i denne avhandlingen.

Fordi forsikringsmegleren identifiseres med den han handler på vegne av (se nedenfor i avsnitt 5.2), vil han kunne overta de plikter som påhviler den sikrede etter forsikringsavtaleloven (fal.). Forsikringsavtaleloven har følgende betydning for forsikringsmeglerens ansvar for formidling av opplysninger, og krav til innholdet i denne delen av opplysningsplikten er regulert i loven. Også avtaleloven (avtl.) er relevant for fastleggelsen av meglerens rettslige handleevne. Praksis og lovgivning fra tilstøtende rettsområder vil også belyses i oppgaven, herunder kan eiendomsmeglingsloven og verdipapirhandeloven være relevante for å vurdere forsikringsmeglernes rettslige stilling, ettersom alle lovene omhandler meglere i vid forstand.

Forarbeidene til disse lovene vil være relevante i avhandlingen, herunder særskilt Ot.prp. nr.55 (2005-2005), Innst. O. nr.88 (2004-2005) og Nou 2007:1 om meglerprovisjon i forsikring, som alle er utarbeidet i sammenheng med lov om forsikringsformidling.

2.2 Rettskildemessig vekt av forvaltnings- og tilsynspraksis

Finanstilsynets tilsynsvirksomhet med forsikringsformidlere er hjemlet i forsikringsformidlingslovens §9-2. Etter bestemmelsen skal Finanstilsynet føre tilsyn med foretakene i samsvar med reglene i forsikringsformidlingsloven og i finanstilsynsloven. Etter finanstilsynslovens §3 første ledd, er Finanstilsynets hovedoppgave å kontrollere at forsikringsformidleren “virker hensiktsmessig og betryggende i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov...”, og “den hensikt som ligger til grunn for foretakenes

---

⁶ Ot.prp nr.55 (2004-2005) avsnitt 2.2.

⁷ Directive (EU) 2016/97 of the European Parliament and of the Council of 20. January 2016 on insurance distribution.

opprettelse, dens formål og vedtekter”. Etter forsikringsformidlingslovens §2-1 gir Finanstilsynet tillatelse til å drive virksomhet som forsikringsformidler, og denne tillatelsen kan tilbakekalles, jf. ffl. §9-3 og §9-4. Finanstilsynet har etter disse bestemmelsene en forholdsvis vid myndighet til å håndheve bestemmelsene i forsikringsformidlingsloven overfor forsikringsformidlingsforetakene. Tilsynet kontrollerer altså at virksomhet skjer i samsvar med loven, og har også reaksjoner den kan ilegge foretakene ved overtredelser. Finanstilsynet utarbeider også tilsynsrapporter som inneholder vurderinger av hvorvidt en konkret forsikringsformidler følger loven.

Finanstilsynet er et forvaltningsorgan, og den rettskildemessige vekten av deres uttalelser og rapporter vil som hovedregel være lik det som ellers gjelder for forvaltningspraksis. Hvilken vekt forvaltningspraksis skal ha som rettskilde har vært omdiskutert. Bergsåker legger til grunn at den kontrollfunksjonen som Finanstilsynet har, “sannsynligvis” gir en særlig autoritet i spørsmål om lovtolkning og lovanvendelse, som går ut over den alminnelige autoriteten forvaltningsorganer vanligvis har.⁸ Eckhoff påpeker at forvaltningsorgan er underordnet domstolene ettersom de må rette seg etter deres avgjørelser.⁹ Videre vil domstoler som hovedregel ikke føle seg bundet av forvaltningspraksis, men den kan i det enkelte tilfelle få vekt. Hvilken vekt praksisen skal få “avhenger bl.a. av hvor fast, utbredt og varig den er. En viss betydning har det også om praksis skriver seg fra organer som har særlig kyndighet på vedkommende felt”.¹⁰

Det er ikke tvilsomt at Finanstilsynet må anses å ha særlig kyndighet på vedkommende område, ut fra den myndighet tilsynet er gitt i lov til å spesifikt oppfølge og kontrollere forsikringsformidlers virksomhet. Tilsynet har derfor en særlig faglig tyngde i sine uttalelser, og de uttalelsene som er gitt fremtrer som regel som hensiktsmessige og riktige fortolkninger av reglene. Imidlertid er det ikke tale om særlig utbredt praksis, omfanget av rapporter som gjelder forsikringsmegling er forholdsvis lite, og det er tale om meget konkrete uttalelser som gjelder det enkelte avgrensede tilfelle. Følgelig er det vanskelig å argumentere for at rapportene gir uttrykk for noen “fast praksis” eller at den er utbredt og varig.

---

⁸ Bergsåker (2010) s.68. Det er noe uklart om uttalelsen kun angår rundskrivene Finanstilsynet utarbeider, eller om den angår organets forvaltningspraksis som helhet.

⁹ Eckhoff (2001) s.233.

¹⁰ Eckhoff (2001) s.233.

Selv om praksisen ikke kan sies å ha stor vekt i den tradisjonelle rettskildelæren, sier den likevel noe om hvordan rettskildebildet for forsikringsformidlere er, ettersom det er en av meget få rettskildefaktorer, og noen ganger også den eneste som har tatt stilling til enkelte av de spørsmål som reises i denne oppgaven. Følgelig må rapportene anses som nyttige verktøy for å illustrere de problemstillinger som oppstår i praksis, og uttalelsene deres må også være relevante for vurderingene.

2.3 Internasjonale rettskilder

Internasjonale rettskilder er etter alminnelig rettskildelære en rettskildefaktor som er relevant.¹¹ I denne avhandlingen er det anvendt juridisk litteratur fra land som har implementert direktivet om forsikringsformidling. Både for dansk og svensk rett er det utarbeidet lovkommentarer som vurderer flere problemstillinger ved direktivet om forsikringsformidling som ikke er behandlet i litteratur eller praksis vedrørende norsk rett.¹² Mye av argumentasjonen i disse bøkene har overføringsverdi til norsk rett ettersom grunnlaget for lovene i stor grad er det samme etter direktivet, og også innholdet i de aktuelle lovttekster er forholdsvis likt. Det kan også her nevnes at de skandinaviske rettssystemer historisk sett har hatt et samarbeid innenfor privatretten der det søktes å skape ensartede regler.¹³

Det er også anvendt praksis fra svensk rett. Praksisen er relevant ettersom den omhandler bestemmelser som har et innhold som er meget likt de tilsvarende norske bestemmelsene og vil følgelig kunne ha en viss overføringsverdi der problemstillingen ikke er berørt i norsk rett.

---

¹¹ Eckhoff (2001) s.283.

¹² Samuelsson (2009) og Sundberg m.fl. (2007).

¹³ Eckhoff (2001) s.284.

3 Forsikringsmeglerens rettslige stilling

3.1 Hva er en megler

Det generelle utgangspunktet er at enhver kan velge å binde seg til de avtaler en selv ønsker. På enkelte livsområder er det imidlertid mer vanlig å benytte seg av hjelpere ved kontraktsinngåelsen. Dette gjelder især på komplekse områder der den ene parten har liten erfaring og kunnskap, og der markedet er uoversiktlig eller lite tilgjengelig.

Ved gjennomføringen av kjøp og salg finnes det en svært differensiert gruppe av forskjellige aktører som kan tenkes å bidra. Brækhus nevner blant annet agenten, kommisjonæren, speditøren, de forskjellige typer kjøpmenn og til slutt megleren.¹⁴ Det som skiller disse aktørene fra hverandre er i hovedsak deres rettslige kompetanse og legitimering. Det kan her sondres mellom tre forskjellige hovedkategorier: egenhandlere, mellommenn og funksjonærer.¹⁵ Megleren vil i alminnelighet være å klassifisere som mellommann, da han opptrer for fremmed regning og ikke på sin egen, videre skiller han seg fra funksjonæren ved at han er et uavhengig ledd i omsetningen ettersom han opptrer på enkeltstående oppdrag fra oppdragsgiveren, og ikke er integrert i dennes virksomhet.¹⁶ Videre kjennetegnes megleren tradisjonelt ved at han tar oppdrag fra både kjøper- og selgersiden av det aktuelle godet. Dette kjennetegnet ved megleren har imidlertid vært gjenstand for utvanning slik at også mellommenn som utelukkende opptrer for den ene kategorien av kontrahenter er kalt meglere i forskjellige sammenhenger, noe Brækhus betegner som uheldig.¹⁷ Ut fra de ovenstående momenter har Brækhus gjort en definisjon av meglerbegrepet som inneholder tre sentrale vilkår: "En megler er en person som påtar seg å medvirke til avslutningen av en avtale eller selv å avslutte avtalen, for fremmed regning, og som tilbyr sin tjeneste til begge grupper kontrahenter."¹⁸

3.2 Hva er forsikringsmegling

Før opplysningsplikten undersøkes, må det knyttes enkelte generelle bemerkninger og karakteristikk til hvem det er denne plikten eksisterer for, og om hva som kjennetegner forsikringsmegling som bransje. Forsikringsformidlingsloven bruker forsikringsformidling

---

¹⁴ Brækhus (1946) s.2.

¹⁵ Brækhus (1946) s.3.

¹⁶ Brækhus (1946) s.14.

¹⁷ Brækhus (1946) s.17, s. 8-11.

¹⁸ Brækhus (1946) s.17.

som en samlebetegnelse på aktører som omfattes av loven. Det vil derfor først gjøres en redegjørelse for lovens formidlingsbegrep, før det redegjøres for hva en forsikringsmegler er.

3.2.1 Forsikringsformidlingsbegrepet

Etter ffl. §1-1 første ledd, gjelder loven formidling av direkte forsikringer og gjenforsikringer. Forsikringsformidlingsbegrepet er ment å være en samlebetegnelse på forsikringsmeglere, forsikringsagenter og gjenforsikringsformidlere.¹⁹

Hva som er formidling av forsikringer er definert i ffl. §1-2 nr. 1. Med formidling mener loven “ervervsmessig virksomhet som består i å legge frem, foreslå eller utføre forberedende arbeid i forbindelse med inngåelse av forsikringsavtaler, inngå forsikringsavtaler eller å bistå med gjennomføringen av slike avtaler.”

Etter ordlyden skal det ytes en av tre alternative former for formidlingstjeneste til tredjemann mot et vederlag. Formidlingsbegrepet omfatter arbeid som skjer før inngåelse av avtale, selve avtaleslutningen eller etterfølgende arbeid med gjennomføringen av en forsikringsavtale. Det er tilstrekkelig at en av de alternative formuleringene av formidlingen er oppfylt ut fra bindeordet “eller”. Ervervskravet setter en grense mellom den forretningsmessige og den private bistand. Dersom foretaket oppnår en økonomisk fordel som følge av avtalen er kravet oppfylt.

Den nærmere avgrensning av hva forsikringsformidling er, følger av §1-1 annet ledd. Etter §1-1 annet ledd, unntas forsikringsselskapers virksomhet og deres ansatte, rådgivning fra virksomheter som ikke har som formål å bistå kunden med forsikringsavtale, virksomhet som bare gir generell informasjon om forsikringer og formidler kontakt til forsikringsselskaper, og virksomhet som gjelder skadebehandling, taksering eller sakkyndigvurderinger.²⁰

Om en tolker §1-1 annet ledd, nr. 2, antitetisk, oppstilles således for det første et krav om at formålet med virksomheten er å gi rådgivning og bistand med en forsikringsavtale for at det skal være tale om forsikringsformidling. Det kan i denne relasjon ikke være diskvalifiserende at foretaket bare driver formidling som en sidebeskjeftigelse, dersom formidlingen er en del

---

¹⁹ Ot.prp. nr.55 (2004-2005) s.9.

²⁰ Ot.prp. nr.55 (2004-2005) s.34.

av hensikten bak virksomheten, må den være å regne som forsikringsformidler med hensyn til loven.²¹

Forarbeidene gir en adgang for virksomheter til å drive forsikringsformidling uten å bli regnet som forsikringsformidler, forutsatt at rådgivningen bare skjer leilighetsvis.²² Således driver ikke en virksomhet forsikringsformidling dersom det bare er tale om et fåtall isolerte tilfeller av rådgivning.²³ Begrunnelsen for dette er at hensikten med foretaket da ikke er å drive forsikringsformidling.

De virksomheter som bare gir generell informasjon om forsikringsprodukter omfattes heller ikke, jf. ffl. §1-1 annet ledd, nr. 3. Dette unntaket er ment å skape en rimelig avgrensning av “annet forberedende arbeid i forbindelse med inngåelsen av en forsikringsavtale”, jf. ffl. §1-2 nr. 1.²⁴ Om informasjonen bare er generell er det altså ikke være tale om et forberedende arbeid for avtaleinngåelsen.

I de tilfeller der det er tvil om en aktør skal anses for å drive forsikringsformidling, skal Finanstilsynet avgjøre om aktøren er forsikringsformidler, jf. ffl. §1-1 siste ledd.

Etter ffl. §1-1 første ledd, gjelder loven bare formidling av direkte forsikring og gjenforsikring. Med direkte forsikring menes avtale om forsikring mellom forsikringsselskap og en kunde, der forsikringsselskapet mot premieinnbetaling forplikter seg til å dekke kundens tap som følge av en skadebegivenhet som har dekning i forsikringsavtalen.

Gjenforsikring, eller reassurans, betegner situasjonen der et selskap har overtatt en forsikring, og dermed en risiko, overfor en forsikringskunde. Forsikringsselskapet forsikrer så en del av denne forpliktelsen hos et annet forsikringsselskap (reassurandøren).²⁵

Forsikringsgiveren avgir dermed en del av premien mot at reassurandøren bærer en del av risikoen. Formålet med ordningen er altså å spre risikoen ved avtalen, mot en avgivelse av en andel av forsikringspremien til reassurandøren.

Loven skal heller ikke gjelde dersom vilkårene etter §1-1 tredje ledd, er oppfylt. Etter forarbeidene skal alle vilkårene i tredje ledd være oppfylt for at unntaket skal få anvendelse.²⁶

---

²¹ Samuelsson (2009) s.32.

²² Ot.prp. nr.55 (2004-2005) s.34.

²³ Samuelsson (2009) s.32.

²⁴ Wilhelmsen, Gyldendals lovkommentar til forsikringsformidlingsloven §1-1, note 3.

²⁵ Bull (2008) s.94.

²⁶ Ot.prp. nr.55 (2004-2005) s.34.

Bestemmelsen skal i hovedsak sikre at selgere av vaskemaskiner, tv-er eller lignende løsøre skal ha mulighet til å selge forsikringsløsninger som er tilknyttet produktet.²⁷ På grunn av det snevre anvendelsesområdet faller det utenfor oppgaven å behandle §1-1 tredje ledd, i nærmere detalj.

3.2.2 Forsikringsmeglingsbegrepet

Ethvert selskap eller en enkeltperson kan selvstendig opptre overfor et forsikringsselskap og tegne en forsikringsavtale. Det finnes ikke eksempler på bransjer der bruk av meglertjenester er gjort obligatorisk ved tegningen av forsikringsavtaler. I noen bransjer er det likevel mer vanlig enn andre å bruke meglere i prosessen, typisk i sjøforsikring og energi eller offshorevirksomhet.²⁸ Et vanlig fellestrekk er at forsikringsmeglerne brukes der avtalene har et relativt stort omfang og er forholdsvis komplekse.²⁹ Klientene kan til eksempel være store- og mellomstore bedrifter, og kommuner og fylkeskommuner.³⁰ For en privatperson med et ukomplisert dekningsbehov, vil det som regel være enklere og mer prisgunstig å henvende seg til forsikringsselskaper eller agenter direkte.³¹

Forsikringsmegleren driver en formidlingsvirksomhet av forsikringer etter ffl. §1-1, jf. §1-2 nr. 1. Forsikringsmeglernes formidlingsrolle, reguleres i Forsikringsformidlingslovens §1-2 nr. 2. Loven definerer forsikringsmegling som:

“forsikringsmegling: forsikringsformidlingsvirksomhet som består i å gi kunden råd ut fra en analyse av et så stort antall av de på markedet disponible forsikringsløsninger som mulig, eller virksomhet som består i å presentere kunden for forsikringsløsninger fra et eller flere forsikringsselskaper, uten at det er inngått uttrykkelig avtale med forsikringsselskapene om dette.”

Definisjonen av forsikringsmegling inneholder to alternative beskrivelser av forsikringsmeglingsvirksomhet. Det første alternativet omhandler innhentning av tilbud basert på en bred markedsanalyse (såkalt objektiv analyse) mens det andre alternativet omhandler rådgivning knyttet til et snevrere spekter av forsikringsprodukter (såkalt fasilitetsmegling).

---

²⁷ Ot.prp. nr.55 (2004-2005) s.34.

²⁸ Bull (2008) s.97.

²⁹ Steen-Dønvold (2013) s.14.

³⁰ NOU 2007:1 punkt 2.1.

³¹ NOU 2007:1 punkt 2.1.

Skillet mellom disse to formene for forsikringsmegling redegjøres nærmere for i henholdsvis avsnitt 7.4.1. og 7.4.2.

Det sentrale ved forsikringsmeglerens rolle i formidlingen, er å være en rådgivende mellommann som er uavhengig fra forsikringsselskapene.³² Forsikringsmeglerens oppgave er å finne frem til det forsikringstilbud som sett fra forsikringstakerens side er det mest gunstige.

Vurderingen av hva som er “best” for den enkelte, innebærer en bred skjønnsmessig vurdering av momenter som prisen eller premien forsikringsselskapet forlanger for forsikringen, hvilket behov for dekning som eksisterer hos kunden og hvilke risiki forsikringen skal beskytte mot. Det vil i tillegg som oftest være en rekke øvrige individuelle behov hos den enkelte forsikringskjøperen.³³

Noen av disse behovene kjenner kunden selv, men mange behov vil ofte ikke være synlige for den som ikke har ekspertise. Forsikringsavtaler er ofte meget sammensatte avtaler, for de fleste virksomheter kan det derfor være vanskelig å foreta en objektiv vurdering av disse kriteriene og å ta stilling til om avtalen passer deres behov. Det medfører også en kostnad, og tapt arbeidskapasitet for interne ansatte, i bedriften som skal sikres å skulle utarbeide slike analyser selv. I tillegg har også forsikringsbransjen i de siste tiår blitt betydelig endret og antallet forskjellige produkter har hatt en betydelig vekst.³⁴

Oppgaven for forsikringsmegleren overfor kunden er derfor å identifisere virksomhetens behov for forsikringsdekning, og å utøve rådgivning om forholdene han avdekker. Når han har avklart kundens behov må han innhente tilbud fra forsikringsselskapene basert på dette. Dette gjøres vanligvis ved at han arrangerer en anbudskonkurranse der forsikringsselskapene inviteres til å gi tilbud. Slik bidrar megleren til å skape konkurranse mellom selskapene.

Gjennom anbudskonkurransen finner megleren frem til løsningen som vil gi den gunstigste dekningen og prisen for forsikringstakeren. Deretter skal han rådgi kunden om hvilket forsikringstilbud han bør velge, og sørge for at den nødvendige dokumentasjonen for å slutte forsikringsavtalen kommer i stand, jf. ffl. §5-2 tredje ledd.³⁵

---

³² Ot.prp. nr.55 (2004-2005) s.10.

³³ Bull (2008) s.97.

³⁴ Steen-Dønvold (2013) s.14.

³⁵ NOU 2007:1 s.1.

Forsikringsmegleren særpreges også i forhold til andre typer meglere ved at oppdragsforholdet vanligvis ikke avsluttes etter inngåelsen av forsikringsavtale.

Forsikringsmegleren har oftest oppgaver i forbindelse med forvaltning av avtalen og eventuell forlengelse, eller ved å inngå nye avtaler dersom det er aktuelt. Han skal også gi bistand dersom et skadetilfelle oppstår ved å kartlegge forsikringskravets størrelse og rette kravet om utbetaling til forsikringsselskapet.³⁶

Gjennom denne virksomheten skal han være kundens hjelper for å forsøke å utjevne det ujevne styrkeforholdet som i utgangspunktet eksisterer mellom et særskilt kompetent forsikringsselskap og den alminnelige forsikringskjøper. Meglers oppgaver i formidlingsoppdraget er nærmere redegjort for i kapittel 6 og 7.

3.3 Mellommannsrollen og forsikringsmeglers uavhengighet

Etter forsikringsformidlingsloven §5-2 første ledd, jf. tredje ledd, er det understreket at forsikringsmeglerne skal opptre som en uavhengig aktør fra forsikringsselskapene. Prinsippet om uavhengighet har fått flere utslag i loven og skal blant annet signaliseres gjennom provisjonsforbudet i lovens §5-2 a og reglene om opplysningsplikt i forsikringsformidlingsforskriften.³⁷ Lovgiver gir i forarbeidet uttrykk for en generell forutsetning om at en forsikringsmegler opptrer som uavhengig mellommann mellom den som ønsker å kjøpe en forsikring (sikrede eller forsikringstaker)³⁸ og forsikringsselskapene som selger tjenesten.³⁹

Etter forsikringsformidlingsloven opereres det med en streng dikotomi mellom hvem som er forsikringsmegler og hvem som er forsikringsagent. Agenten er etter ffl. §1-2 nr. 4, den som tilbyr forsikringer på vegne av et forsikringsselskap. Agentene er derfor de bundne formidlerne som bare selger forsikring fra et eller flere angitte forsikringsselskaper, mens forsikringsmegleren skal ha en uavhengig stilling til alle forsikringsselskapene, og kjøper forsikringer fra dem på vegne av sin oppdragsgiver, jf. ffl. §1-2 annet ledd, jf. fjerde ledd.

---

³⁶ Bull (2008) s.99-100.

³⁷ NOU 2007:1 s.1, Innst. O. nr.88 (2004-2005) avsnitt 2.1.2.

³⁸ Sikrede og forsikringstaker behøver ikke være samme subjekt (se Bull, (2008), s.91) men anvendes i denne avhandlingen som betegnelser på forsikringsmeglers oppdragsgiver.

³⁹ Ot.prp. nr.55 (2004-2005) s.9.

Både agenten og megleren kan etter dette på generelt grunnlag betegnes som mellommenn ettersom begge er selvstendige omsetningsledd som handler på fremmed regning.⁴⁰

Høyesterett ga i Rt. 2011 s. 1198 uttrykk for en relativisering av skillet mellom agent- og meglerrollene, som innebar at den som var megler i saken, senere kunne “ta på seg hatten” som agent. Dommen behandles nærmere i avsnitt 5.2. Finanstilsynet har også i rundskrift akseptert at forsikringsmeglingsforetak utøver agentvirksomhet gjennom datterselskaper.⁴¹ Dette er imidlertid tale om særlige unntak fra hovedregelen.

En megler kan etter forsikringsformidlingslovens definisjon ikke selge en forsikring, forenklet sagt er han kjøper av forsikringen. Det er derfor i liten grad beskrivende å nøye seg med å si at han er et uavhengig mellomledd i forholdet mellom partene. Han får sitt honorar fra kunden, representerer kunden og skal i det vesentlige beskytte kundens interesser.⁴²

Brækhus mener derfor det fremstår som tvilsomt om forsikringsmegleren omfattes av det tradisjonelle meglerbegrepet i norsk rett, fortrinnsvis fordi han bare handler på oppdrag fra forsikringstakeren og derfor er “deres mann”.⁴³ Det kjennetegnende for meglere generelt er jo at de er mellommenn som kan engasjeres til enkeltoppdrag av både den selgende og den kjøpende parten.⁴⁴

Som følge av at forsikringsmegleren kun gjør oppdrag på vegne av kjøper, er utgangspunktet at meglerens forpliktelser først og fremst gjør seg gjeldende mot oppdragsgiver og at det er hans interesser som skal beskyttes.⁴⁵ Han har bare i begrenset grad oppgaver overfor forsikringsselskapene, og disse oppgavene er preget av å være de samme som forsikringskjøperen selv ellers ville hatt (se avsnitt 6.1).

Vanligvis bistår en megler (i begrepets tradisjonelle forstand) kun i et konkret kjøps- eller salgsoppdrag, og oppdraget avsluttes ved avtaleslutningen.⁴⁶ Forsikringsmegleren har på den annen side vanligvis varige forhold til sin oppdragsgiver, der han er engasjert til å følge opp forsikringen gjennom hele forsikringsforholdet. Forsikringsmegleren er altså her først og

---

⁴⁰ Brækhus (1946) s.7-8.

⁴¹ RFT-2008-13.

⁴² Ot. Prp. nr.55 (2004-2005) s.10.

⁴³ Brækhus (1946) s.56.

⁴⁴ Brækhus (1946) s.16-17.

⁴⁵ Ot.prp nr.55 (2004-2005) s.10.

⁴⁶ Brækhus (1946) s.69-70.

fremst i en forhandlings- og rådgivningsrolle, snarere enn han er i den typiske omsetningsrollen som meglere innenfor andre livsområder vanligvis har.

Forsikringsmeglers uavhengighet gjør seg derfor først gjeldende og får betydning i samhandlingen med motparten. Hans funksjon er som vist å forhandle med selskapet, vurdere forsikringsavtalen konkret og å rådgi kjøperen med sine anbefalinger på grunnlag av dette. Forsikringsmegleren skal levere et uavhengig rådgivningsprodukt, som står adskilt fra den konkrete forsikringsavtalen som en selvstendig ytelse.⁴⁷

At lovgiver omtaler forsikringsmegleren som mellommann kan gi et feilaktig inntrykk av at forsikringsmeglerens oppgave er å ta hensyn til begge parters interesser. Dette er ikke tilfelle, forsikringsmegleren skal sørge for at forsikringstakers interesser blir ivaretatt på best mulig måte, og opptre så uavhengig som mulig fra forsikringsselskapene.⁴⁸

Således er det mye som skiller forsikringsmegleren fra det tradisjonelle begrepet om hva en megler er.⁴⁹ At lovgiver bruker terminologien “megler” om forsikringsmeglerne synes mer å basere seg på tradisjon enn på en gjennomført begrepsanalyse.⁵⁰ Som vist synes det mer treffende å regne forsikringsmegleren som en representant for kjøpersiden, enn et adskilt mellomledd mellom partene.

At det er forskjeller mellom forsikringsmegleren og innholdet i det tradisjonelle meglerbegrepet har fått betydning ved utforming av reglene om forsikringsmegling, og vil også få betydning ved fortolkningen av reglene. Dette poenget vil kommenteres løpende i avhandlingen.

Både forsikringstakeren og forsikringsselskapet har etter forsikringsavtaleloven en gjensidig informasjonsplikt om forhold som ligger til grunn for forsikringsavtalen. Megleren får i kraft av sin stilling som representant for kunden et ansvar for å formidle denne informasjonen mellom partene (se avsnitt 5.2 og 6.2). I tillegg har han også en utstrakt informasjonsplikt om sine egne forhold etter forsikringsformidlingsloven.

---

⁴⁷ Ot.prp. nr.55 (2004-2005) s.10.

⁴⁸ Steen-Dønvold (2013) s.28-29.

⁴⁹ Se definisjonen i Brækhus (1946) s.17.

⁵⁰ Brækhus (1946) s.11, mener at det samme kan sies om aksje- og fondsmeglere, som han argumenterer for at egentlig er kommisjonærer i begrepets tradisjonelle forstand, da de opptre i eget navn.

4 Forsikringsformidlingslovens krav til forsikringsmeglere

Ved forsikringsformidlingsloven og den tilhørende forskrift ble meglere underlagt detaljert regulering for å sikre en profesjonell og kompetent meglerstand. Dette vises gjennom kravet om tillatelse og konsesjon, særskilte kvalifikasjonskrav for henholdsvis ledelse og megler, krav om ansvarsforsikring, regler om opplysningsplikt og generalklausulen om god meglerskikk. I det følgende gis en redegjørelse for hvilke vilkår som gjelder for å være forsikringsmegler, og hva som ligger i kravet til god meglerskikk.

4.1 Vilkårene for å være forsikringsmegler

Etter ffl. §2-1, kreves det tillatelse fra Finanstilsynet for å få drive som forsikringsmegler.

Vilkårene for at Finanstilsynet skal gi slik tillatelse er opplistet i lovens §2-2. Etter bestemmelsen følger det at meglerforetak skal være organisert som et aksjeselskap, allmennaksjeselskap, ansvarlig selskap, kommandittselskap eller enkeltpersonforetak. Selskapet må ikke være under konkurs eller gjeldsforhandling. I tillegg må betingelsene i lovens kapittel fire om at selskapet skal være dekket av en ansvarsforsikring, være oppfylt.

Videre stilles det en rekke alminnelige krav til bevilningssøkerens person. Disse kravene er delt inn etter kravene som gjelder for foretakets ledelse i ffl. §3-1, og de krav som gjelder de ansatte forsikringsmeglere i §3-2.

For foretakets ledelse bestemmer §3-1 at “daglig leder og eventuell annen person som faktisk leder selskapet, skal ha generell kunnskap om forsikringsmegling”. Etter §3-1 annet ledd, kan Finanstilsynet gi regler om hva som defineres som generell kunnskap. Finanstilsynet har ikke utferdiget forskrift med hjemmel i bestemmelsen, men har uttalt seg generelt om egnethetskravvurderingen i RFT-2015-14, avsnitt 3.3. Også her fremkommer imidlertid at det kun kreves “generell kunnskap”, med mindre også ledelsen utøver forsikringsformidlingstjenester. Gjør den det må også ledelsen oppfylle kravene i §3-2.

For Foretakets meglere gjelder den strengere plikten i ffl. §3-2.⁵¹ Av bestemmelsen følger det at meglerne må ha autorisering fra Finanstilsynet, relevant utdanning og relevant praksis. Praksisen kan enten omfatte tre år med praksis fra forsikring som er relevant for foretakets virksomhet, eller fem år sammenhengende praksis i forsikringsselskap eller forsikringsmeglingsforetak etter §3-2 annet ledd, nr. 2 og 3.

---

⁵¹ RFT-2015-14 avsnitt 3.3.

4.2 Generalklausulen om god meglerskikk

Meglere formidler ofte avtaler for betydelige summer, og står i et nært tillitsforhold til sine klienter. Megleren er som nevnt forsikringstakers representant, og skal i kraft av sin stilling som profesjonsutøver utjevne styrkeforholdet mellom forsikringsselskapene og forsikringskjøper.⁵² Gjennom at meglerne får tillatelse og autorisering av forvaltningen, har meglerne som utgangspunkt også et formidlingsmonopol innenfor bransjen. Ettersom samfunnet autoriserer megleren til å få handle i dette monopolet er det også naturlig at det settes krav til hans handlemåte. Det er derfor naturlig at både avtalepartene og samfunnet må stille krav til at meglers yrkesutøvelse skjer på en forsvarlig og profesjonell måte.

Generalklausuler om meglers forretningsførsel kom først til ved eiendomsmeglingsloven av 1931 §11, hvor det het at eiendomsmegleren skulle “vareta sin parts tarv overensstemmende med god forretningsskikk”. Bestemmelsen ble senere endret fra god forretningsskikk til “god meglingskikk” i eiendomsmeglingsloven av 1989, uten at det var tilsiktet noen realitetsendring.⁵³ Ved forsikringsformidlingslovens §5-2 er det inntatt et krav om god meglerskikk også for forsikringsmeglere. Lovteksten gir tre retningslinjer for hva innholdet i kravet om å “drive virksomheten i henhold til god meglerskikk”, jf. ffl. §5-2 første ledd, er.

4.2.1 Uavhengighetskravet

For det første oppstilles et uavhengighetskrav til megleren etter ffl. §5-2 første ledd, annet punktum, og §5-2 tredje ledd. Megleren skal etter §5-2 første ledd, annet punktum, ikke opptre på en måte som er egnet til å skape tvil om stillingen som uavhengig mellomledd. Etter forarbeidene ligger det i begrepet “uavhengig mellomledd” at forsikringsmegleren skal opptre som kundens uavhengige rådgiver.⁵⁴

Etter §5-2 tredje ledd, spesifiseres et aspekt av uavhengighetskravet.

Forsikringsmeglingsforetaket kan ikke gjennom avtaler med forsikringsselskap eller på annen måte innrette seg slik at det kan påvirke forsikringsmeglerforetakets uavhengighet som megler.

---

⁵² NOU 1994:19 s.84-85.

⁵³ NOU 1987:14 s.117.

⁵⁴ NOU 2007:1 s.18.

Det oppstilles således et bredt uavhengighetskrav som gjelder hele forsikringsmeglerens virksomhet.⁵⁵ Bestemmelsen oppstiller ikke et krav til at uavhengigheten faktisk er eller kan bli påvirket, det er tilstrekkelig at opptreden er egnet til å skape tvil om uavhengighet.⁵⁶ Det oppstilles heller ikke krav om at det må være en enkelt handling som utløser den manglende tilliten til meglingsforetaket som uavhengig mellomledd, også en serie med handlinger over tid kan samlet sett medføre et brudd på uavhengighetskravet. Norske forsikringsmeglernes Forening har ved flere anledninger fremhevet uavhengighetsprinsippet som det helt sentrale kjennetegnet ved forsikringsmeglingen slik den utøves i Norge.⁵⁷

Det generelle kravet til meglers uavhengighet har fått flere utslag i lov og forskrift, blant annet gjennom provisjonsforbudet i §5-2 a, og gjennom krav om informasjon til kunden om eierskapsandeler, jf. fff. §3-1 nr. 5 og 6. Disse emnene er behandlet i avsnitt 7.6 og 7.7.

4.2.2 Kravet til dokumentasjon

For det andre oppstiller §5-2 første ledd, tredje punktum, et særskilt krav til megleroppdragets gjennomføring. Megleren skal etter bestemmelsen sørge for all nødvendig dokumentasjon for at forsikringsavtalen skal komme i stand. Ordlyden innebærer altså at det stilles krav til at megler innhenter all informasjon og dokumentasjon som trengs for å få i stand en avtale, og sammenstiller denne for innsending til forsikringsselskapet. Denne plikten er nærmere omhandlet i avsnitt 6.1 om forsikringstakers opplysningsplikt til selskap.

4.2.3 Frarådningsplikten

For det tredje skal megleren etter §5-2 annet ledd, utvise tilbørlig aktsomhet ved valg av forsikringsgiver og fraråde oppdragsgiver å bruke forsikringsgivere “hvis evne til å oppfylle pliktene under forsikringer kan trekkes i tvil eller er ukjent”. Regelen gir retningslinjer for hvilke forsikringsselskap megleren skal anbefale overfor oppdragsgiver, og pålegger ham en undersøkelsesplikt vedrørende forsikringsselskapet han megler til, som kan omfatte forhold som dets økonomiske soliditet og om selskapet har nødvendig kapital til å møte fremtidige

---

⁵⁵ NOU 2007:1 s.18.

⁵⁶ Steen-Dønvold (2013) s.75.

⁵⁷ Steen-Dønvold (2013) s.75.

forpliktelser i skadetilfeller.⁵⁸ Dette er altså et utslag av den ulovfestede omsorgs- og rådgivningsplikten som megler har overfor sin oppdragsgiver.⁵⁹

4.2.4 Den selvstendige betydningen av kravet til god meglerskikk

Et sentralt tolknings spørsmål i bestemmelsen er hva som ligger i kravet om “å drive virksomheten i henhold til god meglerskikk”. Forsikringsformidlingslovens forarbeider er tause om vurderingen, utover å fastslå at “bestemmelsen viderefører med noen tilpasninger gjeldende regler om god meglerskikk i forsikringsmeglerforskriften”.⁶⁰ Det ble heller ikke i forarbeidet til forsikringsloven av 1988, som tidligere forsikringsmeglingsforskrift ble gitt med hjemmel i, gjort noen redegjørelse fra lovgivers side angående innholdet i begrepet om god meglerskikk.⁶¹ Oslo tingrett oppsummerte rettskildesituasjonen slik:

«Verken den tidligere forskrift om forsikringsmegling (1995) eller lov om forsikringsformidling 10. juni 2005 nr. 41 utdyper meglers ansvar i forhold til hva som ligger i krav om at virksomheten skal drives i samsvar med god meglerskikk. Aktsomhetsvurderingen må derfor i hovedsak dreie seg om hvilket avvik som foreligger i forhold til kontrakten.»⁶²

Imidlertid er innholdet i god meglerskikk for forsikringsmeglere gitt en generell redegjørelse i banklovkommisjonens utredning NOU 1994:19. Utredningen er utarbeidet i sammenheng med ny finansavtalelov i 1999. Kommisjonen skulle som en del av sitt mandat vurdere reglene for finansmeglere. Kommisjonen anså imidlertid selv at forsikringsmeglernes måtte være omfattet av mandatet ettersom de formidlet “finansielle tjenester”.⁶³ Imidlertid hadde Finansdepartementet særskilt fastsatt at kommisjonen ikke skulle behandle forsikringslovgivningen.⁶⁴ Dermed ble endringene ikke gjennomført ved finansavtaleloven, da departementet anså det betenkelig å innføre så store endringer i forsikringsmeglernes rettslige stilling i en lov som ikke angår forsikringsavtaler.⁶⁵ På tross av dette må generelle

---

⁵⁸ Som et eksempel kan nevnes den såkalte EIA saken fra 2005, gjennomgått av Lisbeth Strand i NFT nr.3 (2006) ”EIA-skandalen”.

⁵⁹ NOU 1994:19 s.201.

⁶⁰ Ot.prp. nr.55 (2004-2005) s.36.

⁶¹ Ot.prp. nr.42 (1987-1988).

⁶² ND-2008-173.

⁶³ NOU 1994:19 s.27, under avsnitt 2.5.

⁶⁴ Ot.prp. nr.41. (1998-1999) s.7, avsnitt 2.1.

⁶⁵ Ot.prp. nr.41. (1998-1999) s.85-86, avsnitt 11.3.

uttalelser om god forsikringsmeglerskikk i NOU 1994:19 ha relevans i denne sammenheng. Dette er det eneste tilfellet der et organ på vegne av lovgiver har uttalt seg om innholdet i regelen om god meglerskikk. Selv om forslaget ikke ble gjennomført, og følgelig har liten vekt, må det kunne vektlegges som tolkningsmoment, selv om det ikke kan sies å være av en slik karakter at det er bindende.

Kommisjonen fastslo at generalklausulen om god meglerskikk vil ha et nedslagsfelt som er bredere enn de konkrete situasjoner som loven lister opp.⁶⁶ Kravet om god meglerskikk skal tolkes dynamisk og hvorvidt megleren bryter kravet vil kunne avhenge av momenter som er særskilte for det konkrete tilfellet.⁶⁷ Det er altså tale om en dynamisk norm som vil være til gjenstand for utvikling i takt med den generelle utviklingen i samfunnet og hvilke krav som samfunnet til enhver tid stiller til forsikringsmeglerbransjen.⁶⁸ At bestemmelsen har karakter av å være en generalklausul gjør at den vil kunne virke utfyllende til lovens øvrige krav til meglere.⁶⁹

Der det oppstår tvist vedrørende spørsmålet om en megler har utøvd sin virksomhet i samsvar med god meglerskikk, vil vurderingen, jf. fff. §5-2, bygge på en sammenligning av meglers opptreden, mot hvordan en alminnelig aktsom og omsorgsfull megler ville opptrådt.⁷⁰

Vurderingen har store fellestrekk med en alminnelig erstatningsrettslig culpavurdering der momenter som meglers kunnskap i det enkelte tilfelle og hvilke forventninger hans stilling som profesjonsutøver skaper, er relevante.⁷¹ Norske domstoler anvender ofte bestemmelser om god meglerskikk som en objektivering av den aktsomhetsplikten som pålegger megleren i saker om erstatning mot meglere.⁷² Av hensyn til avhandlingens omfang må det imidlertid avgrenses mot de erstatningsrettslige spørsmål som kan oppstå i forbindelse med profesjonsansvaret. I dette avsnittet vil det kun søkes å fastlegge noen hovedtrekk i hva som forventes av en megler for at han skal handle i tråd med god meglerskikk, spesielt i sammenheng med utførelse av informasjonsplikten.

---

⁶⁶ NOU 1994:19 s.200.

⁶⁷ Winggren (2000) s.70.

⁶⁸ NOU 1994:19 s.200.

⁶⁹ NOU 1994:19 s.200.

⁷⁰ Winggren (2000) s.71, Vurderingsnormen brukes også i Rt. 1988 s.7. Se også NOU 1994:19 s.200.

⁷¹ Se Rt. 1988 s.7.

⁷² Ulfbeck (2010) s.32-33, se også Færstad (2011) s.224-226.

At loven stiller kvalifikasjonskrav til megleren, er veiledende for vurderingen av hvilke forventninger som kreves i profesjonsutøverens stilling.⁷³ Som nevnt i avsnitt 4.1. skal megleren både ha utdanning og erfaring på feltet for å få bevilling. God meglerskikk innebærer følgelig en faglig og erfaringsmessig innsikt i yrkesutøvelsen.

Norske forsikringsmeglernes forening har utarbeidet etiske retningslinjer for hvordan forsikringsmeglernes virksomhet skal utøves.⁷⁴ Retningslinjene er i kraft av å være bransjepraksis relevant ved vurderingen av god meglerskikk, slik at om megleren har handlet i strid med de etiske retningslinjene for bransjen, taler dette for at han ikke har handlet etter god meglerskikk.⁷⁵ Etter retningslinjene skal megleren opptre med objektivitet, integritet og konfidensialitet i sitt arbeid. Videre skal han besitte den nødvendige kompetanse og markedskunnskap, og arbeidet skal utøves profesjonelt i samsvar med faglige standarder.⁷⁶ Et eksempel fra rettspraksis der etiske retningslinjer om god forsikringsskikk ble vektlagt som tolkningsmoment ved vurderingen av forsikringsmeglernes plikter, finnes i Lg-2011-22519. Banklovkommisjonen presiserte imidlertid at bransjepraksis ikke alltid vil kunne være avgjørende i vurderingen av god meglerskikk.⁷⁷ Selv om handlemåten eller unnlåtelsen er vanlig, kan den etter omstendighetene likevel være i strid med god skikk.

En vesentlig komponent i god meglerskikk, er den omsorgsplikten en megler har overfor sin kunde.⁷⁸ I rettspraksis om andre megleryrkers plikt til å utøve god meglerskikk har Høyesterett lagt til grunn at megler ut fra sin profesjon har en ulovfestet omsorgsplikt overfor kunden, som rekker lenger enn hva som er avtalt i den enkelte avtalen.

Rt.1988 s. 7, omhandler en boligmegler som ved salg av en bolig ikke hadde opplyst overfor selger hvorvidt boligsalget ville utløse gevinstbeskatning. Høyesterett gikk først inn på forarbeidet til eiendomsmeglingsloven som slo fast at megleren har en opplysningsplikt til oppdragsgiver som omfatter de faktiske og rettslige forhold som kan ha betydning for handelen. Imidlertid er plikten begrenset til det som megleren “kan eller bør se” og det kan

---

⁷³ Færstad (2010) s.226.

⁷⁴ <http://www.forsikringsmeglernes.no/god-meglarskikk/etikk/>.

⁷⁵ NOU 1994:19 s.200.

⁷⁶ <http://www.forsikringsmeglernes.no/god-meglarskikk/etikk/> se §1-3, §3-1 og kapittel 5.

⁷⁷ NOU 1994:19 s.200.

⁷⁸ NOU 1994:19 s.200-201.

ikke forlanges at han skal ha avansert kunnskap om skatte- eller byggetekniske spørsmål, om han ser problematikk ved disse må han imidlertid henviser til de kompetente rådgivere.⁷⁹

Førstvoterende Michelsen bemerket at:

“Hensett til de konkrete omstendigheter som her forelå, hadde etter min oppfatning den megleren som foresto oppdraget, en meget sterk oppfordring til å ta de skatterettslige sider ved overdragelsen opp med klienten og sørge for, slik det var god anledning til, at de ble forelagt firmaets konsulent.

Etter dette må det etter min oppfatning sies at megleren har forsømt sin omsorgsplikt overfor klienten.”

Eiendomsmegleren ble følgelig erstatningsansvarlig som følge av brudd på den ulovfestede omsorgsplikt som gjelder for meglerens profesjon. Den ulovfestede omsorgsplikten har også blitt lagt til grunn overfor meglere av verdipapirer.⁸⁰ Det finnes imidlertid ikke norsk rettspraksis som omhandler forsikringsmeglerens omsorgsplikt spesielt. Der et spørsmål ikke er løst i norsk rett, vil praksis fra øvrige nordiske land kunne virke belysende for hvordan spørsmålet kan tenkes løst.

I svensk rett er det lagt til grunn at en allmenn rådgivnings- og opplysningsplikt gjelder for forsikringsmeglere. I NJA 1992 s. 782, hadde en megler på vegne av et hotell inngått forsikringsavtale. Før forsikringspremien var betalt, oppsto imidlertid brann på hotellet. Etter forsikringsvilkårene var hotellet ikke beskyttet av forsikringen før premie ble betalt, og megler hadde ikke opplyst forsikringstaker om denne bestemmelsen i forsikringsvilkårene. Tvistespørsmålet i saken var om megleren skulle opplyst om at hotellet på tidspunktet manglet dekning. Högsta domstolen fant at forsikringsmegler “...skall utföra sitt uppdrag omsorgsfullt och med iakttagande av god försäkringsmäklarsed.” Og at han ut fra dette har en “allmän rådgivnings- och opplysningsplikt. Huru långtgående den är beror av det särskilda uppdraget och dess karaktär.”⁸¹ Megleren ble, som følge av at han ikke hadde ivarett sin omsorgsplikt, kjent ansvarlig for skadene.

Den svenske domstolen la her en tilsvarende opplysnings- og omsorgsplikt på forsikringsmegleren som den som norsk Høyesterett pålegger øvrige megleryrker i sine

---

⁷⁹ NOU 1987:14 s.65.

⁸⁰ Se Rt. 2003 s.400 (Fearnley fonds).

⁸¹ NJA 1972 s.782. Under votumets punkt 2.

avgjørelser. Reelle hensyn tilsier at standarden om god meglerskikk for forsikringsmegleren i norsk rett, også bør inneholde en tilsvarende omsorgsplikt som er pålagt de øvrige meglersbransjene, og svensk praksis er her et illustrerende eksempel for hva innholdet i omsorgsplikten konkret kan anses å være for forsikringsmegleren. Selv om rettskildebildet vedrørende dette spørsmålet er mangelfullt, illustrerer det ovenstående at oppfatningen om en alminnelig opplysnings- og omsorgsplikt for meglere bør anses å inngå som en komponent i hva som er god meglerskikk etter ffl. §5-2. Konklusjonen er at plikten til god meglerskikk innebærer at forsikringsmegler skal videreformidle alle opplysninger av betydning for oppdraget, som megleren ut fra sin stilling burde kjenne til.⁸² Gjør megler ikke dette, vil det som hovedregel være et brudd på forsikringsformidlingslovens §5-2.

---

⁸² Se NJA 1972 s.782 og Rt. 1988 s.7.

5 Forholdet mellom forsikringsmegler og oppdragsgiver

5.1 Oppdragskontrakten og meglerfullmakten

Når et megleroppdrag skal utføres på vegne av en forsikringstaker, må det foreligge en avtale mellom dem om oppdraget. Videre må det foreligge en fullmakt for at megleren skal kunne binde sin oppdragsgiver overfor forsikringsselskapet han skal megle til.

Kontrakten regulerer forholdet mellom partene, deres forpliktelser og rettigheter overfor hverandre. Forsikringsmeplers forpliktelser etter kontrakten må være i samsvar med de forpliktelser han har etter lov som er preseptoriske. Der kontrakten er taus om forholdet vil deklarasjonsrett, i tillegg til andre normer som bransjepraksis, kunne være utfyllende til kontrakten.

Fullmakten er en dokumentasjon for kontraktsforholdet mellom partene, som er rettet utad til tredjemenn, herunder forsikringsselskapene. Meglerfullmakten er videre grunnlaget for i hvilken grad megleren kan binde forsikringstaker overfor forsikringsselskapene. Fullmakten er derfor grunnlaget for at megleren blir forsikringstakers representant overfor forsikringsselskapene. Fullmakten har således betydning i forholdet mellom partene, men også utad til tredjemenn. Den førstnevnte problemstillingen behandles kort for oversiktens skyld, mens problemstillingen om identifikasjon får direkte betydning for hvordan opplysningsplikten utøves.

5.1.1 Fullmaktsforholdet

Temaet i det følgende er hvor langt fullmakten gir megleren kompetanse til å binde hans oppdragsgiver.

Avtaleloven kap. 2 sonderer mellom tre typer fullmakter: frasagnsfullmakten, stillingsfullmakten og oppdragsfullmakten. Det mest praktiske for en forsikringsmegler er å få en skriftlig fullmakt som han viser forsikringsselskapene.⁸³ Dette er en frasagnsfullmakt, jf. avtl. §16. Også andre typer fullmakter kan tenkes gitt forsikringsmegleren, men i det følgende vil bare frasagnsfullmakter drøftes.

---

⁸³ Det er denne fullmaktsformen som reguleres i NFFs etiske retningslinjer §3-1 nr. 2. Se også Steen-Dønvold (2013) s.52, der dette beskrives som den vanlige fullmaktsformen.

Forsikringsmeglerens rett til å binde forsikringstaker følger som nevnt av oppdragsavtalen og eventuell instruks fra forsikringstaker. Hans legitimasjon overfor forsikringsselskapene følger imidlertid av frasagnsfullmakten.

Dersom megleren foretar en disposisjon som er utenfor hans rett etter oppdragsavtalen, er spørsmålet om sikrede er bundet av avtalen. Etter avtl. §11 første ledd, blir forsikringstakeren bundet av meglerens disposisjoner, dersom forsikringsgiveren ikke forstod eller burde forstå at megler handlet utenfor sin rett etter avtalen. Hva forsikringsgiveren burde forstå avhenger av hvorvidt megleren har handlet innenfor sin legitimasjon etter frasagnsfullmakten.⁸⁴ Det er følgelig et spørsmål om forsikringsgiveren var i god tro med hensyn til forsikringsmeglerens legitimering.

For frasagnsfullmakten er spørsmålet om legitimasjon som regel enkelt dokumenterbart ettersom fullmaktens grense, jf. avtl. §10, fremgår av fullmaktsdokumentet. Hvilke grenser som følger av frasagnsfullmakten er derfor alltid kjent for forsikringsgiveren. Som hovedregel vil det derfor være samsvar mellom meglerens rett og legitimasjon.

Problemstillinger kan oppstå dersom frasagnsfullmaktens grense ikke samsvarer med oppdragsavtalen. Dersom frasagnsfullmakten er uklar eller ufullstendig i forhold til det som følger av oppdragsavtalen eller intern instruks, kan megler være legitimert til å foreta bindende disposisjoner som ligger utenfor den materielle rett han har, ettersom han da har handlet innenfor “fuldmagtens grænse”, jf. avtl. §10.⁸⁵

NFF har i sine etiske retningslinjer søkt å motvirke at slike situasjoner skal oppstå, gjennom retningslinjenes §3-1 nr. 2. Etter bestemmelsen bør fullmakten være skriftlig, i tillegg til at “fullmaktens omfang og begrensninger bør angis på en presis og lett forståelig måte.”

5.2 Identifikasjonsprinsippet i forsikringsretten

At det skjer identifikasjon mellom parter i forsikringsforhold betyr enkelt sagt at en hjelper, som handler på vegne av forsikringstaker, sine handlinger, kunnskap og unnlater, blir regnet for å være forsikringstakerens egne. Den som forsikringstakeren identifiseres med påvirker følgelig forsikringstakerens rettsstilling i forsikringsforholdet.

---

⁸⁴ Hov (2002) s.342.

⁸⁵ Finstad (1994) s.29-30.

For forsikringsavtalelovens del følger hovedregelen om identifikasjon utenfor næringsforhold av fal. §4-11. Hovedregelen etter bestemmelsen er at identifikasjon ikke skjer, med særskilte unntak. Loven gir etter §4-11 siste ledd, full avtalefrihet om spørsmålet innenfor næringsforhold, der det meste av virksomhet av betydning for forsikringsmeglere foregår.

Det spørsmål som da reiser seg, er hvilken betydning det får for partene, dersom identifikasjon ikke er regulert i avtalen . Etter forsikringsavtalelovens forarbeider skal spørsmålet løses etter alminnelige avtalerettslige fullmaktsregler (se ovenfor i avsnitt 5.1).⁸⁶

Høyesterett har tatt et generelt standpunkt til betydningen av at identifikasjonsspørsmålet ikke er regulert i kontrakt i Rt. 2011 s.1198 (Dombås hotell). Saksforholdet var at et hotell hadde brukt en forsikringsmegler for å skaffe en fullverdiforsikring hos et engelsk forsikringsselskap. Etter en hotellbrann ble det ved forsikringsoppjøret oppdaget at meglerselskapet hadde gitt forsikringsgiver uriktige opplysninger om hotellets areal. Forsikringsselskapet hevdet at hotellet var ansvarlig for feilen, ettersom meglerens feil skulle identifiseres som hotellets egne. Sentralt for spørsmålet var om megleren på tidspunktet da brannen oppsto, skulle identifiseres med forsikringstaker eller forsikringsgiveren.

Høyesterett fastslo innledningsvis at utgangspunktet var at dersom forsikringstaker bruker en forsikringsmegler eller fullmektig, skal identifikasjon skje, ettersom forsikringsmegleren operer i henhold til fullmakt fra forsikringstakeren.⁸⁷

Det hadde i foreliggende sak vært et forhold der megleren først var engasjert av forsikringstaker og klart var megler, men Høyesterett fant at megleren etterhvert overtok så betydelige oppgaver av selskapet at han måtte regnes som forsikringsagent og derfor identifiseres med selskapet. Det følger av dommen at hva megleren markedsfører seg som og kaller seg, ikke er av avgjørende betydning. Den bestemmende faktoren for klassifikasjonen er den faktiske handlemåten i det enkelte tilfellet.

Selv om megleren mottok feilaktige opplysninger om hotellets areal som han burde ha korrigert etter korrigeringsplikten i fal. §4-1 annet ledd, ble Høyesteretts konklusjon at avkortning i erstatning, jf. fal. §4-2 ikke kunne skje, ettersom megleren på dette tidspunkt

---

⁸⁶ NOU 1987:24 s.89-90.

⁸⁷ Dommens avsnitt 47.

var å regne som agent for forsikringsselskapet, og at forsikringsmeglerens feil ved overbringelsen derfor ikke kunne identifiseres med forsikringstakerens egne.

Dommen viser at utgangspunktet er at forsikringsmegleren gjennom sin fullmakt identifiseres med forsikringstakeren i kontraktsforholdet.⁸⁸ Imidlertid er forholdet dynamisk og dersom forutsetningene i avtaleforholdet endrer seg slik at megleren ikke rent faktisk opptrer som megler lenger, kan han være å regne som agent.

Høyesterett nevner også hva konsekvensen av identifikasjon er for forsikringsmeplers opplysningsplikt. ettersom forsikringsmegleren er fullmektig for oppdragsgiveren, gjelder forsikringstakers opplysningsplikt etter forsikringsavtaleloven også ham.⁸⁹ Dersom forsikringsmegleren gir uriktige opplysninger vil dette derfor få den samme virkningen som om forsikringstakeren avga dem selv. Denne situasjonen drøftes nærmere i avsnitt 6.1.

Identifikasjonen megler har til sikrede får også virkning “den andre veien”, slik at når forsikringsselskapet meddeler megleren opplysninger om forsikringsavtalen, jf. fff. §3-1 fjerde ledd, regnes forsikringsselskapet for å ha oppfylt sin opplysningsplikt overfor forsikringstakeren.⁹⁰ Dette temaet behandles nærmere i avsnitt 6.2 nedenfor.

---

⁸⁸ Bull (2008) s.100, inntar dette som et generelt standpunkt.

⁸⁹ Rt. 2011 s.1198, avsnitt 47.

⁹⁰ Ot.prp. nr.55 (2004-2005) avsnitt 6.5.

6 Meglers opplysningsplikt

Meglers opplysningsplikt oppstår som antydnet ovenfor i tre forskjellige relasjoner. For det første har megler et ansvar for å formidle opplysninger fra forsikringstaker til forsikringsselskap. For det andre skal han formidle opplysninger fra forsikringsselskapet til sikrede. For det tredje har megleren en utstrakt opplysningsplikt angjeldende hans egne forhold etter forsikringsformidlingsloven. I det følgende vil opplysningsplikten nærmere redegjøres for, inndelt i disse tre hovedkategoriene av partsforpliktelser. Først gis en redegjørelse for opplysningsplikten på vegne av partene i kap. 6, og deretter opplysningsplikt om egne forhold i kap.7.

6.1 Meglers plikt til å videreformidle informasjon fra forsikringstakeren

Forsikringstakers opplysningsplikt overfor selskapet er regulert i forsikringsavtaleloven §4-1 til §4-5 for skadeforsikringene, og §13-1 til §13-5 for personforsikringene. Hovedtrekkene i reglene er i det vesentlige like, med unntak for spesialregler om livsforsikringer.

Fremstillingen i det følgende vil derfor gjøre en generell og samlet redegjørelse for å fastlegge hovedtrekkene i reglene om opplysningsplikt ved person- og skadeforsikring.

Begrunnelsen for at forsikringstaker har en opplysningsplikt overfor selskapet, er at selskapet må ha et grunnlag for å anslå hvilken risiko avtalen innebærer, for å fastslå om de vil inngå avtalen, og i så tilfelle til hvilken premie.⁹¹

Hovedtrekket i reglene er at forsikringstakeren har en uselvstendig opplysningsplikt overfor forsikringsselskapet. I dette ligger at han som hovedregel bare plikter å svare riktig og fullstendig på de spørsmål forsikringsselskapet stiller ham, jf. fal. §4-1 første ledd, første punktum. og §13-1 a første ledd, første punktum. Hvilket omfang opplysningsplikten som forsikringsselskapet pålegger sikrede vil ha, avhenger følgelig av hvilken karakter risikoen har. Er det tale om en standardisert avtale, er behovet for opplysninger være lavere enn overfor en mer kompleks risiko som krever en svært skreddersydd avtale.

Forsikringsmeglerens stilling i dette forholdet er ikke regulert ved verken forsikringsavtaleloven eller forsikringsformidlingsloven.

Etter ffl. §5-2 første ledd, tredje punktum. skal forsikringsmegleren “sørge for den dokumentasjon som er nødvendig for at forsikringsavtale skal komme i stand.” Etter ordlyden

---

⁹¹ Vurderingen er nærmere redegjort for i Bull (2008) s.267-268.

skal megler altså ha ansvar for den dokumentasjonen som inneholder informasjon som nevnt i fal. Kap. 4 og 13. Etter Høyesteretts dom i Rt. 2011 s.1198, slås det som et utslag av dette fast at forsikringstakerens opplysningsplikt også gjelder forsikringsmegleren, på grunn av identifikasjon mellom fullmektig og oppdragsgiver.⁹²

I praksis løses dette enten ved at megleren videreformidler spørsmålene fra forsikringsselskapene, og svarene tilbake; eller ved at informasjonen utveksles direkte mellom partene. Som nevnt overfor følger det av alminnelige identifikasjonssynspunkter at megleren ut fra sitt fullmaktsforhold til oppdragsgiveren identifiseres med denne. En tredje mulighet er derfor at megleren selv trer inn i forsikringstakers sted og svarer på spørsmålene for ham.

Et spørsmål som reiser seg er om megleren har et ansvar for innholdet i informasjonen som han bidrar med overføringen av, eller om det er tale om en passiv plikt til videreformidling.

En av meglerens hovedoppgaver i sammenheng med megleroppdraget er å utferdige en behovsanalyse, jf. fff. §3-1 fjerde ledd, se nedenfor avsnitt 7.5, hvor bestemmelsen er gjennomgått i detalj. Behovsanalysen omfatter alltid en nøye analyse av det som forsikringen skal dekke. Forsikringsmegler vil derfor etter en behovsanalyse ha grundig kunnskap om forsikringstakerens forhold.⁹³ Denne informasjonen er i hovedsak av en slik karakter at den er interessant for forsikringsselskapets informasjonsinnhenting. Det må altså legges til grunn at megleren har kjennskap til de fleste forhold som vanligvis vil være av betydning, jf. fal. §4-1 og §13-1.

Dette, sammenholdt med meglerens alminnelige rådgivningsforpliktelse overfor den sikrede skulle tilsi at han assisterer den sikrede ved besvarelsen på spørsmål. Videre bør han ut fra sin omsorgsplikt i kontraktsforholdet, jf. ffl. §5-2, ha en aktiv rolle overfor forsikringsselskapet ved overbringelsen av informasjonen, der han også bidrar med klargjørende opplysninger om nødvendig.⁹⁴

Et særlig forhold ved forsikringstakers informasjonsforpliktelse er fal. §4-1 første ledd, tredje punktum, og §13-1 a annet ledd, tredje punktum. Etter bestemmelsene pålegges parten en selvstendig informasjonsforpliktelse, altså en plikt til å på eget initiativ gi opplysninger "om

---

⁹² Dommens avsnitt 47-48, gjennomgått ovenfor i avsnitt 5.2.

⁹³ Steen-Dønvold (2013) s.62.

⁹⁴ Winggren (2000) s.74.

særlige forhold som han eller hun måtte forstå er av vesentlig betydning for selskapets vurdering av risikoen.”⁹⁵

Med særlige forhold menes her tilfeller der det må være klart for forsikringstakeren at opplysningen har betydning, mens det på den annen side for selskapet må være så spesielt at de ikke kan forventes å spørre om det.⁹⁶ Ettersom forsikringsmeglerens kunnskap her identifiseres med den sikredes (se avsnitt 5.2.), tilsier dette at plikten også gjelder for forsikringsmegleren. Ut fra dette kan ikke megleren holde tilbake informasjon han har positiv kunnskap om, og forstår er av vesentlig betydning for selskapet. Det stilles strengere krav til hva megleren “måtte forstå”, jf. fal §4-1 og §13-1 a, ettersom megleren som profesjonsutøver har en særskilt ekspertise på hvilke faktorer som er relevante for selskapets risikovurdering.⁹⁷

Imidlertid må det understrekes at det vil være betydelige forskjeller på hva en forsikringsmegler i hvert enkelt tilfelle kan vite om sikredes forhold. Winggren legger til grunn at det for den plikten som megleren har, må stilles krav til positiv kunnskap, eller at han i alle fall har ignorert signaler fra forsikringstakeren om de aktuelle forhold.⁹⁸

Problemstillingen har ikke vært behandlet i rettspraksis og det er følgelig uklart hva som kreves av megleren i denne relasjon.

Til sist gjelder korrigeringsplikten i §4-1 annet ledd, også for forsikringsmegleren. Etter bestemmelsen skal megleren, dersom han blir klar over at det er gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger, ha en plikt overfor selskapet til å korrigere opplysningene.⁹⁹ Er det gitt slike opplysninger skal forsikringsmegleren korrigere dem “uten ugrunnet opphold” etter han ble klar over at informasjonen var uriktig.

6.2 “Overtakelse” av forsikringsselskapets opplysningsplikt

6.2.1 Hvem gjelder opplysningsplikten for

Forsikringsavtalelovens utgangspunkt etter §2-1 første ledd og §11-1 annet ledd, er at det er selskapet som skal gi forsikringstaker informasjon om forsikringen. Bestemmelsen i

---

⁹⁵ For §13-1 a, gjelder denne opplysningsplikten bare dersom selskapet retter en ”oppfordring” til sikrede om å gi slike opplysninger, jf. §13-1 a annet ledd, tredje punktum.

⁹⁶ Ot.prp. nr.49 (1948-1949) s.62-63.

⁹⁷ Rt.1960 s.458, der en representant (ektefellen) ble funnet å være pålagt en opplysningsplikt etter fal. §4-1 første ledd, tredje punktum. Dommen viser at medhjelperens subjektive kunnskap er avgjørende. Se også Bull (2008) s.376.

⁹⁸ Winggren (2000) s.75.

⁹⁹ Ot.prp. nr.49 (1988-1989) s.63.

forsikringsavtaleloven gir ikke forsikringsselskapet en plikt til å formidle informasjonen til forsikringstakers megler dersom han bistås av en, ettersom megleren ikke er part i forsikringsavtalen men fullmektig for oppdragsgiveren.¹⁰⁰

Etter ffl. §5-4, jf. fff. §3-1, femte ledd, “skal forsikringsformidleren for øvrig ha den samme opplysningsplikt overfor sikrede,” som et forsikringsselskap har i henhold til forsikringsavtalelovens Kapittel 2 og 11.

Man får dermed en situasjon der ordlydene i forsikringsformidlingslovens forskrift og forsikringsavtaleloven, isolert sett inneholder en parallell regulering av hvem som skal gi forsikringstakeren opplysninger. Lovbestemmelsene skulle i utgangspunktet medføre at forsikringstaker har krav på den samme informasjon, to ganger, av to forskjellige aktører i avtaleforholdet. En slik situasjon er åpenbart upraktisk for alle involverte parter.

Departementet kommer imidlertid med en oppklarende uttalelse i odelstingsproposisjonen, som forutsetter at regelen i fff. §3-1 femte ledd, tilsier at forsikringsformidleren “overtar” forsikringsselskapets opplysningsplikt etter forsikringsavtaleloven.¹⁰¹ Forarbeidene tilsier altså at forskriften om forsikringsformidling skal gå foran bestemmelser i lov i denne situasjonen, i motsetning til det generelle rettskildeprinsippet om *lex superior*.

Følgen av dette må være at forsikringsselskapet fritas for sin opplysningsplikt der sikrede bistås av en forsikringsmegler, og at formidlingen av informasjonen påhviler megleren. En naturlig konsekvens av dette er at forsikringsselskapet ikke kan klandres for feil forsikringsmegleren gjør ved overbringelsen, i samsvar med utgangspunktet om identifikasjon mellom sikrede og megler.¹⁰²

Departementets begrunnelse for at forpliktelsen er utformet slik at megleren “overtar” selskapets opplysningsplikt, er at det er megleren som bistår kunden ved rådgivningen, og at han er den som har direkte kontakt med selskapet, det er således mest nærliggende at han tar over ansvaret for å informere kunden.¹⁰³ Dette tilsier som utgangspunkt at ansvaret alene påligger megleren.

---

¹⁰⁰ Selmer (1986) s.48, Hov (2002) s.333.

¹⁰¹ Ot.prp. nr.55 (2004-2005) s.28.

¹⁰² Arntzen (2000) s.35, Selmer (1986) s.48.

¹⁰³ Ot.prp. nr.55 (2004-2005) s.28.

Imidlertid presiserer Finanskomiteen i deres innstilling at “forsikringsselskapene fremdeles må være forpliktet til å gi den nødvendige oppdaterte informasjon til forsikringsmeglerne slik at ikke forsikringsselskapenes informasjonsplikt i forsikringsavtaleloven undergraves. Flertallet viser til at forsikringsmegler kan betraktes som kundens forlengede arm.”¹⁰⁴ Dermed har forsikringsselskapene en medvirkningsplikt til opplysningen, ved at det relevante materiellet, eller i alle fall grunnlaget for det, oversendes til forsikringsmegleren.

6.2.2 Innholdet i opplysningsplikten

Forsikringsavtalelovens opplysningsplikt er av vesentlig betydning for at kunden skal kunne vurdere tilbudet. For denne avhandlingens del vil det føre for langt å gjøre rede for noe mer enn hovedtrekkene i reglene, og hvilket forhold forsikringsmeglerne har til dem.¹⁰⁵

Regelsettet som det refereres til kan deles inn i fire hovedpunkter.

For det første skal megler gi informasjon om hvilket omfang dekningen etter forsikringen har, og eventuelle unntak eller tilleggsdekninger som ligger i tilbudet, jf. fal. §2-1 første ledd, og §11-1 annet ledd. At det her må stilles strenge krav til meglerens informasjonsavgivelse, følger av at det kan oppstå tap for kunden dersom han er feilinformert om hva forsikringen faktisk dekker. En helt vesentlig del av forsikringsmeglerens ytelse er å sikre det aktuelle godet i den utstrekning forsikringstakeren ønsker.¹⁰⁶

For det annet skal megleren informere om premiebeløpet dersom det tegnes avtaler om flere forsikringer, jf. §2-1 første ledd, siste punktum. Etter §11-1 annet ledd, gis en mer utstrakt plikt til å informere om premiebeløpet enn det som gjelder §2-1, da det skal opplyses om premiesatser uavhengig av om en eller flere forsikringer tegnes.

Videre skal det informeres om betingelsene for oppsigelse av avtalen, beregningen av gjenkjøpsverdi og fripoliseverdi etter §11-1 annet ledd, og §2-1 første ledd. Megler forpliktes også til å opplyse om utenrettslige klageordninger etter begge bestemmelsers siste ledd.

“Så snart avtalen er inngått” skal megleren også medvirke til at forsikringstakeren får overlevert forsikringsbeviset, jf. §11-2 og §2-2. Forsikringsbeviset er forsikringstakers bekreftelse på den inngåtte avtalen, og gjengir det viktigste innholdet i avtalens

---

¹⁰⁴ Innst. O. Nr.88 (2004-2005) avsnitt 5.2.

¹⁰⁵ En utfyllende redegjørelse er gitt i Bull (2008) s.101-115.

¹⁰⁶ Se NJA 1992 s.782.

bestemmelser.¹⁰⁷ Overleveringen kan enten skje ved at megleren får forsikringsbeviset fra selskapet, eller at megleren utferdiger beviset selv på vegne av selskapet.¹⁰⁸

I hvilken grad det skal utøves rådgivning utover den rene opplysning om eksistens angående disse punktene varierer i noen grad mellom personforsikringene og skadeforsikringene. For personforsikringenes del skal det “så vidt mulig” sørges for at forsikringstakeren får informasjon om sitt behov, jf. §11-1 første ledd. For skadeforsikringenes del skal selskapet bare i “nødvendig utstrekning legge forholdene til rette for at forsikringstakeren kan vurdere forsikringstilbudet”, jf. §2-1. I forsikringsavtalelovens bestemmelser ligger det altså ikke bare en informasjonsplikt, men også en rådgivningsplikt angående forsikringsavtalene, i alle fall for personforsikringer.¹⁰⁹

I lys av det ovennevnte i avsnitt 6.2.1, kan det ut fra uenigheten, eller uklarheten, mellom Finansdepartementet og Finanskomiteens oppfatning om innholdet i forsikringsmeglerens forpliktelse, rettes noen grad av tvil ved om denne delen av opplysningsplikten har en karakter av selvstendig plikt til rådgivning for forsikringsmegleren, eller om det er tale om en ren plikt til informasjonsoverbringelse.¹¹⁰

Ut fra det gjennomgåtte om forsikringsmeglerens karakter av å være en uavhengig aktør fra forsikringsselskapene og en representant for kunden, fremstår Finanskomiteens uttalelse som riktig, slik at det fortrinnsvis er tale om en formidlingsplikt av informasjonen. Det sentrale som Bull fremhever, er at forsikringsselskapet ikke frigjøres fra sin informasjonsplikt selv om kunden benytter seg av en megler, forskjellen er bare at informasjonen skjer til forsikringsmegleren og ikke til kunden.¹¹¹ Imidlertid må det understrekes at megleren likevel har en selvstendig rådgivningsplikt etter forsikringsformidlingsforskriften som omfatter rådgivning om avtalens innhold, jf. §3-1 fjerde ledd. Rådgivning om det sentrale innholdet i avtalen, vil derfor fortsatt være en naturlig og sentral del av meglerens forpliktelse.

---

¹⁰⁷ Ot.prp. nr.49 (1988-1989) s.110.

¹⁰⁸ Se ENEAS rapporten behandlet nedenfor i avsnitt 7.6.1, hvor denne ordningen regnes å være i overensstemmelse med god meglerskikk, under visse vilkår.

¹⁰⁹ Bull (2008) s.105, legger til grunn en rådgivningsplikt ved personforsikring. På s.108, legges det ut fra rettspraksis til grunn at det ”neppe er prinsipiell forskjell mellom personforsikring og skadeforsikring på dette punktet”, men at vurderingen beror på de konkrete forholdene for skadeforsikringenes del.

¹¹⁰ Ot.Prp. nr.55 (2004-2005) s.28, og motsetningsvis Innst. O. nr.88 (2004-2005) avsnitt 5.2.

¹¹¹ Bull (2008) s.112.

Dette var også resultatet i en avgjørelse fra Gulating lagmannsrett om erstatningsbetingende informasjonssvikt ved tap av fisk.¹¹² Førstvoterende uttrykker at det påligger megleren å gi den nødvendige informasjon om forsikringen som tegnes og at han skal gi råd om hvordan vilkårene er å forstå.¹¹³ Dommen tar utgangspunkt i at megleren overtar den plikt som forsikringsselskapet har og at begrunnelsen blant annet er at det tilstås et meglerassistert premiefradrag fra forsikringsselskapets side ved enkelte sjøforsikringer. Domstolen fant ut fra de ovenstående momenter at det ikke var nødvendig “å ta opp forsikringsmeplers plikter etter fal. kap. 2 og 11”. Når domstolen ikke vurderte innholdet av rådgivningsforpliktelsene i forsikringsavtaleloven, må dette bety at lagmannsretten legger til grunn at forsikringsformidlingsforskriftens regler om rådgivning ved avtalen, er mer omfattende enn de plikter som følger av forsikringsavtaleloven.

Følgelig må det slutes at uavhengig av hvilken grad en teoretisk anser at megleren overtar forsikringsselskapets plikter etter forsikringsavtaleloven, vil uansett meglerens selvstendige forpliktelser til rådgivning etter fff. §3-1 fjerde ledd, være såpass vid at den konsumerer den plikt megler overtar til å utøve rådgivning etter fal. kap. 2 og 11, ved meglerens overbringelse av informasjon til forsikringstaker.

---

¹¹² Lg-2011-22519.

¹¹³ Lg-2011-22519, under overskriften ”informasjon til forsikringstaker”.

7 Meglers opplysningsplikt om egne forhold

En vesentlig forutsetning for at meglerens alminnelige plikt til uavhengighet og god meglerskikk skal kunne søkes oppfylt, er at han har den nødvendige transparens overfor kunden, slik at kunden selv kan vurdere hvorvidt megleren er tilstrekkelig uavhengig. Gjennom forsikringsformidlingslovens bestemmelser om informasjonsplikt får oppdragstakeren krav på informasjon om flere av de relevante forhold fra forsikringsmegleren. Loven bruker selv betegnelsen “informasjonsplikt”, men det er for denne oppgavens formål mest treffende å definere innholdet som en opplysningsplikt om egne forhold. Formålet med bestemmelsene, er at forsikringstakeren skal treffe sin beslutning på et velinformert grunnlag, og at han skal opplyses om eventuelle bindinger mellom megler og forsikringsselskap.¹¹⁴

Det fastslås i forsikringsformidlingslovens §5-4 at megleren ved inngåelsen av en avtale eller fornyelse av avtale, *minst* pålegges å tilby kunden informasjon i samsvar med forskrift om forsikringsmegling.¹¹⁵ Det materielle minstekravet til innholdet i informasjonen følger altså av fff. §3-1. Ettersom opplysningsplikten er angitt som et minstekrav står megleren fritt til å tilby utfyllende og øvrig informasjon til kunden.

Forsikringsformidlingsforskriftens kapittel 3 inntar forsikringsformidlingsdirektivets krav om informasjon til kunden med enkelte mindre endringer. Departementet valgte å gi regler om opplysningsplikt i forskrift “av hensyn til enkel og oversiktlig lovstruktur”.¹¹⁶

De opplysningsplikter som forskriften inneholder, angår et bredt spekter av forhold. Blant annet vedrørende forsikringsmeglerens uavhengige stilling, offentligrettslige krav i lovgivningen og også materielle krav til oppdragets utførelse. I det følgende vil reglene behandles samlet, men med særlig tyngde på krav til oppdragets utførelse, rådgivning og reglene som omhandler forsikringsmeglers uavhengighet. Enkelte av de mer grunnleggende krav til informasjon behandles kun kort. Krav til informasjon om klageordninger og opplysning om avgift til Norsk Naturskadepool, jf. fff. §3-1 første ledd, nr. 7 og 8, behandles ikke.

---

¹¹⁴ NOU 2007:1 s.19.

¹¹⁵ FOR-2005-12-09-1421.

¹¹⁶ Ot.prp. nr.55 (2004-2005) s.28.

7.1 Anvendelsesområdet for fff. §3-1

Opplysningsplikten etter forsikringsformidlingslovens §5-4 gjelder for forsikringsmeglere, jf. Lovens §1-2 første ledd, nr. 2. Etter lovens §7-7 er forsikringsagenter også omfattet av bestemmelsene om opplysningsplikt.

Meglers opplysningsplikt kan etter fff. §3-1 siste ledd, unnlates overfor de klienter som er omfattet av forsikringslovvalgslovens §9 a. Bestemmelsen omfatter større risikoer som luftfartøyer, rullende jernbanemateriell, havgående fartøyer, kredittforsikringer og kausjonsforsikringer overfor bedrifter, og lignende større forpliktelser i næringsvirksomhet.

7.2 Formkrav og frister

Forsikringsformidlingslovens §5-5 krever at informasjonen som skal gis etter fff. §3-1, gis “på papir eller annet varig medium som er disponibelt og tilgjengelig for kunden.”

Informasjonen må videre etter §5-5 nr. 2 være tydelig, nøyaktig og forståelig for kunden, i tillegg til at den skal være gitt på offisielt språk i den stat forpliktelsen består, jf. §5-4. Annet ledd gir mulighet til muntlig overgivelse av informasjonen der kunden ber om det, men formkravene skal likevel etterleves “umiddelbart” etterpå.

Etter ffl. §3-1 skal opplysningsplikten oppfylles “før inngåelse av forsikringsavtale og ved endring eller fornyelse av avtale”. Opplysningsplikten oppfylles altså ikke ved oppstarten av megleroppdraget, men ved dets avslutning.

7.3 Generelle opplysninger

Forsikringsformidlingsforskriften §3-1 starter med å i nr.1 til nr. 2 kreve at foretaket identifiserer seg selv ved å oppgi opplysninger om navn, adresse, hvilket register forsikringsformidlingsforetaket er registrert i, og hvordan kunden selv kan kontrollere dette. For sistnevnte vil det antakelig være tilstrekkelig å henvise til Finanstilsynets konsesjonsregister over forsikringsformidlere.

7.4 Forsikringsmeglerens metode for innhentning av forsikringstilbud

Etter forsikringsformidlingslovens §1-2 nr. 2, opereres det med to alternative måter en forsikringsmegler kan gå frem for å innhente forsikringstilbud til kunden. De to alternative beskrivelsene av virksomheten, angir altså hvilket grunnlag forsikringsmegleren utøver sin rådgivning på. Det skilles mellom en såkalt objektiv analyse, og en megling der

forsikringsformidleren presenterer kunden for forsikringsløsninger fra et eller flere forsikringsselskap uten at de er forpliktet til å benytte disse, såkalt fasilitetsmegling.¹¹⁷

Etter fff. §3-1 nr. 3, jf. §3-1 tredje ledd, skal megleren opplyse kunden om hvilken av fremgangsmåtene for innhentning av tilbud han benytter seg av. Megleren står i utgangspunktet fritt til å selv velge hvilken metode han vil anvende. Formålet ved dette kravet til informasjonen, er at kunden selv skal kunne vurdere om han synes innhenting av tilbud i forbindelse med avtalen har vært tilstrekkelig. Vesentlig for dette er at han må vite om innhentningen har vært begrenset på noen måte, eller om den er gjort i et bredt utvalg tilbud.¹¹⁸ I det følgende vil det redegjøres for begge alternativer.

7.4.1 Alternativet om objektiv analyse

Etter fff. §3-1 første ledd, nr. 3, skal megler informere om han yter rådgivning på basis av en objektiv analyse, jf. ffl. §1-2 nr. 2, første alternativ. Etter ffl. §1-2 nr. 2, første alternativ, defineres objektiv analyse som “å gi kunden råd basert på en analyse av et så stort antall av de på markedet disponible forsikringsløsninger som mulig.”

Vilkårene for hvordan opplysningsplikten ved objektiv analyse skal gjennomføres, er videre behandlet også i fff. §3-1 annet ledd. Megleren er her forpliktet til å rådgi på grunnlag av en analyse av et “så stort antall forsikringsavtaler som er tilgjengelige på markedet at den er i stand til å gi en anbefaling, i samsvar med faglige kriterier, av hvilken forsikring som vil passe kundens behov.” Om en sammenligner ffl. §1-2 nr. 2, og fff. §3-1 annet ledd, fremtrer det at det er tale om en dobbel regulering av kravet til informasjon, der plikten etter §3-1 annet ledd tilsynelatende gir adgang til en avgrensning av analysen som ikke fremgår av lovens §1-2 nr. 2. Det sentrale ved fff. §3-1 annet ledd, er at innhentningen av tilbud kan avgrenses etter to vilkår, den skal være faglig forsvarlig og være innrettet mot kundens behov.

Ut fra systemet mellom forsikringsforskriften og forsikringsformidlingsloven, bør forskriftens bestemmelse være det avgjørende. Ffl. §1-2 nr. 2, er fortrinnsvis en offentligrettslig regulering som regulerer hvilken virksomhet som etter loven er konsesjonspliktig, mens fff. §3-1, er den privatrettslige bestemmelsen som gir kunden krav på informasjon fra megleren.

---

¹¹⁷ Fasilitetsmegling er begrepet som anvendes i bransjen om denne fremgangsmåten, personlig meddelelse fra Sverre Steen-Dønvold.

¹¹⁸ Sundberg m.fl. (2007) s.198.

Reelle hensyn tilsier at megler må kunne ha et mer praktisk forhold til innhentningen av tilbud enn det en naturlig språklig forståelse av ordlyden i lovens §1-2 nr. 2 ,første alternativ, legger til grunn. Dersom megleren skal skaffe en uførhetsforsikring til en helt vanlig person, vil det være utjenlig å konsultere de største forsikringsselskapene i Tokyo, selv om dette objektivt sett ligger innenfor ordlyden “analyse av et så stort antall av de på markedet disponible forsikringsløsninger som mulig”, jf. fl. §1-2 nr. 2. Motsetningsvis vil det også være utjenlig å lete etter en skipsforsikring til et cruiseskip i den lokale sparebanken, når megleren vet at de beste forsikringsløsningene for denne typen skip tilbys på “Lloyds” i London. Med bakgrunn i markedskompetansen som forsikringsmegleren har, vil han kunne foreta en effektiv avgrensning av hvilke selskaper som er relevante for kunden han megler til, og innhente tilbud fra disse.¹¹⁹

Det er altså ikke tvilsomt at denne avgrensningen som hovedregel er i kundens interesse, ellers ville meglingstjenesten blitt så dyr at yrket ikke ville kunne utøves lønnsomt. Vilklårene om faglighet og kundens behov er forankret i hensynet til kundens interesser. At avgrensningen skjer er derfor som hovedregel gunstig for kunden. Følgelig vil det sjelden oppstå konflikt mellom avtalepartene når megleren foretar avgrensninger av denne karakter.

Konflikt vil imidlertid kunne oppstå dersom meglerens avgrensning ikke er faglig forsvarlig eller ikke ivaretar kundens behov. Hva som er kundens behov må til enhver tid fastlegges konkret, det er følgelig vanskelig å si noe generelt om innholdet i vilklåret. Megleren forutsettes imidlertid alltid å ha god innsikt i kundens behov, på grunnlag av behovsanalysen han forpliktes til å foreta (se avsnitt 7.5).

Hvilke vurderinger som er faglig begrunnede kan det til en viss grad gjøres generelle bemerkninger til. Bull mener megleren skal ha “en så god oversikt over markedet at han kan gi forsikringstageren bestemte råd om hvilke forsikringsløsninger hos hvilke forsikringsselskaper som best kan fylle de behovene vedkommende forsikringskunde har”.¹²⁰ Forsikringsmeglerens kjernekompetanse er som nevnt ovenfor markedskunnskapen han har. Dersom forsikringsmegleren har god markedskunnskap skal han vite hvilke forsikringsgivere som har den beste forsikringsdekningen til den beste prisen for den enkelte kunden.¹²¹ Av dette følger det at markedskunnskapen omfatter både kunnskap om forsikringsproduktene, og

---

¹¹⁹ Steen-Dønvold (2013) s.79.

¹²⁰ Bull (2008), s.99.

¹²¹ Steen-Dønvold (2013) s.34.

kunnskap om hvorvidt prisingen av det enkelte produkt er gunstig. NFF har gitt uttrykk for dette kravet til meglerens virksomhet i sine etiske retningslinjer §3-4 nr. 1, der det fremgår at meglingsforetaket skal være så oppdatert på markedet som mulig til enhver tid.

Dersom megleren har meglet et forsikringsprodukt som ikke dekker kundens behov i den grad som var forutsatt, eller har meglet avtalen til en pris som var for dårlig i forhold til markedsprisen, er det derfor grunnlag for å si at den objektive analysen ikke er tilstrekkelig godt utført.

7.4.2 Alternativet om å presentere forsikringsløsninger fra et eller flere forsikringsselskap

Etter fff. §3-1 tredje ledd, har megleren også et annet alternativ for hvordan innhentningen av tilbud kan legges opp. Etter dette alternativet kan virksomheten velge å “presentere kunden for forsikringsløsninger fra et eller flere forsikringsselskap.” Dette skjer imidlertid med den begrensning at megleren ikke kan være “avtalemessig forpliktet til å benytte disse”.

Megleren får altså her på forhånd, før oppdraget med kunden starter, velge et utvalg selskaper han ønsker å megle forsikringer fra. Dersom megleren bruker denne løsningen, forpliktes han til å informere kunden om det, jf. fff. §3-1 tredje ledd, første punktum. Han skal også informere om hvilke selskaper han inkluderer i utvalget av forsikringsordninger når kunden spør om det, og kunden må informeres om at han har rett til å få vite hvilke selskaper det er, jf. §3-1 tredje ledd, annet og tredje punktum.

Megleren må altså opplyse forsikringstaker om navn på alle selskaper han samarbeider med, jf. §3-1 tredje ledd, annet punktum. Dette skal gi forsikringstakeren en viss innsikt i eventuelle egeninteresser megleren kan ha i den enkelte avtalen. Det fremgår ikke at megler må opplyse om det materielle innholdet i avtalene. Rent intuitivt kan det forutsettes at det ville vært mer interessant for kunden å vite hva slags avtaler megleren er bundet av, enn hvem de aktuelle avtalene er sluttet med. Det er jo vanligvis ikke subjektet for avtalen som er betenkelig, men innholdet i selve avtalen. Å ikke stille krav til åpenhet om innholdet i avtalene fremtrer derfor som et litt merkelig valg fra lovgivers side, om hensikten faktisk var å beskytte hensynet til transparens mot forsikringstakeren om forsikringsmeglerens uavhengighet.

Det er videre forbudt for megleren å ha avtalemessige forbindelser til et forsikringsselskap, som forplikter megleren til å benytte dette selskapet. Dette er et utslag av det alminnelige

hensynet til meglernes uavhengighet. Avtaler om eksklusivitet i meglingen påvirker uavhengigheten i en så stor grad at de strider mot kravet til god meglerskikk, jf. ffl. §5-2 tredje ledd.

Imidlertid legger ikke loven opp et eksplisitt forbud mot øvrige avtaler megleren skulle ha med forsikringsselskapene.¹²² Megleren kan etter ordlyden i fff. §3-1 tredje ledd, innrette seg slik at han i praksis har et nært samarbeid med et eller flere forsikringsselskaper, gjennom for eksempel samarbeidsavtaler eller at han formidler de særlig risikobeskyttede klientene til enkelte selskaper fremfor andre.

Hverken forarbeider eller praksis gir særlig veiledning for i hvilke situasjoner et meglerforetak anses å være avtalemessig forpliktet til å benytte et forsikringsselskap. Utgangspunktet etter ordlyden “forpliktet til å benytte”, må være at det kreves en gyldig avtale som etter sitt innhold gir megler plikt til å formidle kunder til et eller flere selskaper. Loven forbyr derfor kun situasjoner der partene inngår en uttrykkelig avtale om eksklusivitet. I praksis kan det oppstå situasjoner der megleren har en ordning som i realiteten er eksklusiv til et eller flere forsikringsselskaper, uten at særskilt eksklusivitetsavtale foreligger, eksempelvis gjennom samarbeidsavtaler. I slike tilfeller må det gjøres en generell vurdering av hvorvidt generalklausulen om god meglerskikk i §5-2 er overholdt.

I denne vurderingen må det tas hensyn til det særskilte tilfellet, situasjonen kan for eksempel være at den aktuelle forsikringen som kunden søker kun tilbys av et enkelt selskap.¹²³ Her vil det være markedsforholdene som har ført til en monopoltilstand, og derfor ikke i egentlig forstand være tale om et eksklusivetsforhold mellom megleren og selskapet. Dette vil derfor være i tråd med uavhengighetskravet i §5-2 tredje ledd.

Det kan også finnes andre grunner til at megleren konsentrerer seg om bestemte selskaper i formidlingen sin. På forhånd må han ut fra reglene om god meglerskikk kunne luke ut selskaper som han ut fra sine bransjekunnskaper vet ikke er konkurransedyktige på pris, har for lav økonomisk soliditet, lite tilfredsstillende vilkår for skadedekning eller andre bedriftsspesifikke aspekter som må anses faglig forsvarlige.¹²⁴

---

¹²² Se konklusjonen i Finanstilsynets rapport 12/8894 avsnitt 1.2.1.

¹²³ Samuelsson (2009) s.94.

¹²⁴ Samuelsson (2009) s.94.

I tilsynspraksis har spørsmålet om samarbeidsavtaler er forenlige med normen om god meglerskikk i §5-2 vært oppe til vurdering av Finanstilsynet. I rapporten 12/8894 (Eneas-rapporten) hadde megleren Eneas AS hatt samarbeidsavtaler med forsikringsagentforetakene Nordeuropa Forsikring AS og Saga Forsikring AS. Etter samarbeidsavtalene skulle megleren på bakgrunn av innhentet informasjon om den potensielle kunden, tilby en *forhåndsbestemt* rabatt på kundenes eksisterende forsikringspremier. Meglerens strategi var å ha slike samarbeidsavtaler med flere forsikringsselskaper som skulle tilbys til kundene. Imidlertid var forsikringsselskapene lite interesserte i å inngå slike generelle avtaler, da de måtte binde seg til å gi forhåndsbestemte rabatter. Situasjonen var videre at megleren kun meglet basert på tilbudet fra forsikringsselskapet som ga den beste prisen. Megleren forsøkte altså kun å innhente tilbud fra de forsikringsselskaper han hadde en samarbeidsavtale med, og av disse presenterte megleren kun den mest prisgunstige avtalen for kunden. Finanstilsynet fant følgelig i sin rapport at realiteten var at Eneas kun meglet avtaler fra forsikringsselskapet Nordeuropa Forsikring AS. Tilsynet uttaler om dette:

“Det vil med andre ord ikke være mulig for kunden å velge mellom flere ulike forsikringsløsninger. En megler er kundens rådgiver, og jo færre forsikringsgivere Eneas kan presentere produkter fra, desto mer skjerpes kravet til god meglerskikk for Eneas.”¹²⁵

Tilsynet la videre til grunn at meglere som utgangspunkt kan inngå uforpliktende samarbeidsavtaler etter ffl. §1-2 nr. 2, annet alternativ, “men da må samarbeidsavtalene ikke begrense mulighetene for at andre interessenter, herunder eksisterende forsikringsgiver [skal kunne gi tilbud], for å være sikker på at kunden får det beste tilbudet”. Når Eneas stilte krav til at forsikringsgiver måtte inngå generelle samarbeidsavtaler med foretaket, som var meget gunstige for forsikringstaker for å kunne gi tilbud, var det etter tilsynets vurdering tvilsomt at denne muligheten for andre interessenter var reell.

Etter den første rapporten i saken ble avgitt, fremgår det at Eneas hadde endret sin praksis til å innhente tilbud fra alle aktører i markedet (alternativet om objektiv analyse, jf. ffl. §1-2 nr. 2 første alternativ). Tilsynet konkluderte følgelig ikke om foretaket hadde brutt ffl. §5-2 om god meglerskikk, men det fremgår av rapporten at eksisterende praksis i Eneas ikke kunne vært videreført, den måtte i så fall ha vært å klassifisere som agentvirksomhet.

---

¹²⁵ Rapportens avsnitt 1.2.1.

Rapporten viser at der samarbeidsavtaler eller avtaler av lignende karakter innskrenker muligheten for å innhente tilbud i en slik grad at det går ut over hensynet til kunden, vil Finanstilsynet vurdere slike avtaler til å stride med kravet til uavhengighet og god meglerskikk i ffl. §5-2.

7.4.2.1 En vurdering de lege ferenda av alternativet om fasilitetsmegling.

Man har altså etter gjennomføringen av direktivets artikkel 12, annet ledd, fått den litt spesielle ordningen at en forsikringsmegler har en mulighet til å drive sin virksomhet slik at rådene han gir sin kunde, ikke i realiteten baserer seg på markedet som helhet. En tilsvarende ordning som fff. §3-1 annet og tredje ledd har, virker lite hensiktsmessig om man tenker den anvendt for andre rådgivere og mellommenn. Samuelsson nevner et hypotetisk eksempel der samme regulering var innført i advokatbransjen.¹²⁶ Man står da i en situasjon der noen advokater utfører rådgivning på grunnlag av hele lovgivningen, mens andre advokater bare gjennomfører sin rådgivning på grunnlag av deler av lovgivningen. Rådgivningen er da i alle tilfeller begrenset, og vil stå i fare for å bli ufullstendig.

Det er vanskelig å se for seg en god begrunnelse for hvorfor forsikringsmeglerne skal ha adgang til å opptre i en rolle som er såpass nærliggende den rollen agenten har etter forsikringsformidlingsloven, men samtidig fortsatt kunne markedsføre seg som forsikringsmegler. Hverken i fortalen til direktivet eller i forarbeidene til forsikringsformidlingsloven redegjøres det noe nærmere for hvorfor ordningen er innført. Det fremtrer også som usikkert hvorvidt lovgiver selv er klar over reguleringen som er gjort ved bestemmelsen. Se eksempelvis NOU 2007:1 s.11, som forutsetter som et generelt utgangspunkt at “forsikringsmeglingsforetakene retter sin virksomhet mot hele forsikringsmarkedet” etter gjeldende rett. Som vist er dette ikke realiteten ved anvendelse av fff. §3-1 tredje ledd.

Om en skal ta kravet etter ffl. §5-2 første ledd, om uavhengighet på alvor, fremstår det noe tvilsomt om ordningen om såkalt fasilitetsmegling etter fff. §3-1 kan anses å være i tråd med lovens øvrige system. Dersom forsikringsmegleren bare megler forsikring til “et eller flere angitte forsikringsselskaper”, er han objektivt sett avhengig av disse selskapene, i alle fall dersom det er tale om et lite antall selskaper. Det er ikke tvilsomt at dette “kan påvirke forsikringsmeglerforetakets uavhengighet som megler”, jf. ffl. §5-2 første ledd.

---

¹²⁶ Samuelsson (2009) s.123.

Regelen kan kanskje anses å bygge på en tanke om at informasjon om forholdet reparerer den avhengighetssituasjonen som er skapt. Kunden gis jo informasjonen slik at han kjenner til forholdet og kan på grunnlag av den velge om han vil inngå avtalen og således akseptere situasjonen. Satt på spissen, kan således fasilitetsmegling anses å representere et unntak fra det alminnelige uavhengighetskravet til forsikringsmeglere, som begrunnes i kundens aksept av forholdet.

Et problem er imidlertid at denne informasjonen bare kreves overgitt til kunden “før inngåelsen” av avtalen etter fff. §3-1 første ledd, jf. §5-4. Megler kan således innledningsvis markedsføre seg som megler, noe som av kunden i alminnelighet vil oppfattes som at han ser på alle løsningene i markedet, mens han ved avtaleslutningen etter alt det forberedende arbeidet er avsluttet, gir informasjonen om at han bare samarbeider med ett eller flere forsikringsselskaper. På grunn av den tid det har gått med til arbeidet, kan forsikringstakeren velge å overse forholdet fordi han trenger forsikringen øyeblikkelig, selv om det egentlig ikke var slik han hadde sett for seg at forholdet mellom megler og forsikringsselskapene skulle være. Det kan altså rettes en viss tvil til hvor reelt et slikt samtykke til å fravike det alminnelige uavhengighetskravet vil være. For å unngå denne situasjonen burde det av rimelighetshensyn vært krevet at det ble gitt opplysninger om hvilken fremgangsmåte forsikringsmegler benyttet seg av, *før* rådgivningsforholdet mellom avtalepartene startet.

I situasjoner der denne opplysningen først gis like før avtaleinngåelsen, er det et åpent spørsmål om megleren har brutt plikten til god meglerskikk etter ffl. §5-2. På den ene side taler hensynet til forsikringstakerens berettigede forventninger til megleren mot at plikten er overholdt. På den annen side har megleren innrettet sin virksomhet helt i tråd med de krav som lovgivningen stiller. For domstolen vil det derfor antakelig virke lite rimelig å avsi en dom der det konkluderes med at det har blitt handlet i strid med god meglerskikk.

7.5 Behovsanalysen og meglers plikt til rådgivning

Etter fff. §3-1 fjerde ledd, setter loven et innholdsmessig krav til forsikringsmeglerens ytelse, gjennom at megleren skal utarbeide en individuell behovsanalyse for den enkelte kunden. Loven gir også en viss veiledning for hvordan meglerens rådgivning til kunden skal foregå.

Når det gjelder behovsanalysen er kravet, jf. fff. §3-1 fjerde ledd, at “forsikringsmegleren skal, særlig på grunnlag av opplysningene fra kunden, presisere kundens krav og behov,...”

Etter ordlyden foreligger således en undersøkelsesplikt for megleren til å finne frem til kundens subjektive krav, og å selvstendig kartlegge hans objektive behov for en forsikringsavtale. Denne delen av opplysningsplikten faller kronologisk mest naturlig tidlig i forløpet av avtaleforholdet, ettersom innhentningen av de konkrete forsikringsløsningene må være basert på undersøkelsen av kundens behov.

Et spørsmål som reiser seg er hvor langt megleren må bygge på kundens opplysninger i henhold til bestemmelsen. Ordlyden tilsier at opplysningene i særlig grad skal vektlegges. Samuelsson hevder imidlertid at “selvom kundens opplysninger og ønsker er et utgangspunkt, påhviler der forsikringsmægleren en selvstendig forpliktelse til at afdække de forsikringsbehov som kunden ikke selv er opmærksom på, det er en del af forsikringsmæglerens professionelle ydelse”.¹²⁷

Det må også for norsk retts del være det riktige at megleren ikke kan fraskrive seg den undersøkelsesplikten som her påligger ham alene på grunn av kundens ønsker. Megleren har, som Samuelsson presiserer, et selvstendig profesjonsansvar som etter ordlyden ikke kun omfatter å finne kundens krav, men også å kartlegge hvilke faktiske behov kunden har. Ut fra den omsorgsforpliktelsen som påligger megleren etter bestemmelsen om god meglerskikk, bør det kreves at megleren opplyser om hva kundens objektive behov er, selv om det ikke er dette kunden selv uttrykker at han krever (se avsnitt 4.2.4.).

Etter megleren har utferdiget en behovsanalyse, innhentes tilbud på grunnlag av denne og megler må deretter føre rådgivning med kunden om de innhentede tilbud.

Forsikringsmægleren skal “begrunne hvert råd den gir om et bestemt forsikringsprodukt”, jf. fff. §3-1 fjerde ledd. I teorien er det hevdet at det er grunn til å anta at denne plikten kun gjelder de sentrale råd ved forsikringsmæglingen.¹²⁸ Om absolutt alle råd skulle begrunnes utfyllende av megler ville det fort blitt en meget omfattende, og følgelig dyr, ytelse fra forsikringsmæglerens side, men hvor en slik grense skal trekkes kan vanskelig fastlegges generelt. Det vesentlige må i alle fall være at kunden forstår punktene i avtalen tilstrekkelig godt til at han kan vurdere tilbudet på forsvarlig grunnlag, og beskytte sine interesser i avtaleforholdet.¹²⁹

---

¹²⁷ Samuelsson (2009) s.96.

¹²⁸ Steen-Dønvold (2013) s.79.

¹²⁹ Dette vil være i tråd med uttalelsen fra Lg-2011-22519, gjennomgått overfor i avsnitt 6.2.2.

Videre gir §3-1 fjerde ledd, siste punktum, en plikt til å avpasse rådgivningens og behovsanalysens omfang etter forsikringsavtalens kompleksitet. I alminnelighet vil det være behov for en mer inngående rådgivningsprosess og en tilsvarende grundigere begrunnelse fra forsikringsmegleren ved kjøp av en komplisert livsforsikring, enn av et standardisert skadeforsikringsprodukt. En slik plikt til forholdsmessighet mellom rådgivers ytelse og avtalens kompleksitet, kan sies å gjelde generelt for rådgiveres plikter. For eiendomsmeglere kan man til eksempel finne lignende bestemmelser i eiendomsmeglingslovens §6-3 annet ledd.

Iplikten til å tilpasse rådgivningsprosessen må megleren også være forpliktet til å avpasse rådgivningen etter kundens subjektive forutsetninger.¹³⁰ Rådgivningen skal følgelig tilpasses i tilfeller der det er tale om en kunde som har kunnskap om forsikringsområdet slik at megleren gir den rådgivningen som kan sies å være nyttig for slike kunder, mens det for kunder som ikke har erfaring med den aktuelle forsikringstypen ofte må gis en omfangsmessig større grad av informasjon, gjerne også med en mer pedagogisk vinkling. Imidlertid kan ikke megleren forvente at den ressurssterke kunden skal bruke ressurser på etterprøving av meglerens rådgivning, således må den vesentlige informasjonen om avtalen også fremkomme her slik at kunden fortsatt har en fordel av meglerens fulle faglige bistand.¹³¹

Der det megles overfor en større krets av kunder, for eksempel overfor en fagforening med felles forsikringsordning, vil det som oftest bli for komplisert og ressurskrevende for megleren å drive rådgivning overfor hvert medlem individuelt. I dette tilfellet må meglerens skriftlige behovsanalyse og etterfølgende rådgivning, ta utgangspunkt i en mer overordnet analyse av fagforeningsmedlemmenes generelle forsikringsbehov, slik denne blir opplyst av den overordnede fagforeningens representant. Med dette må rådgivningsplikten overfor det enkelte medlemmet av avtalen også være oppfylt, dersom ikke annet er fastsatt i avtale mellom megler og fagforeningen.¹³² Om det imidlertid skulle være gitt informasjon mellom fagforeningen og megleren som tilsier at enkelte av medlemmenes behov vil avvike fra det generelle i forsamlingen av kunder, må megleren ut fra hans omsorgsforpliktelse og plikt til god meglerskikk være forpliktet til å gi rådgivning om dette enten til fagforeningen slik at

---

¹³⁰ Emke m.fl. (2006) s.53.

¹³¹ Norske Forsikringsmeglernes Forenings etiske retningslinjer, §3-5.

¹³² Emke m.fl. (2006) s.51.

denne kan videreføre informasjonen til medlemmene, eller at megleren informerer det enkelte medlem direkte.

Et annet spørsmål er hva rådgivningen innholdsmessig skal bestå av.

Forsikringsformidlingsforskriftens §3-1 fjerde ledd, gir ikke annen veiledning enn at rådgivningen skal inneholde en presisering av kundens krav og behov (behovsanalysen) og at hvert råd som gis om et forsikringsprodukt skal begrunnes. I disse kravene må det imidlertid implisitt ligge en viss veiledning til hva rådgivningen skal dreie seg om. Ettersom megleren skal ha analysert kundens behov, må rådgivningen naturlig nok i alle fall inneholde en gjennomgang av de innhentede forsikringsløsninger og en kortfattet analyse vedrørende fordeler og ulemper ved disse sett opp mot hva som er kundens behov.¹³³ Etter forsikringsformidlingsloven §5-5 skal også rådgivningen skje i skriftlig form til kunden, og etter første ledd nr. 2 være gitt i en form som er “tydelig og nøyaktig”, og forståelig for kunden. Følgelig er en muntlig rådgivningsprosess ikke alene tilstrekkelig med mindre dokumentasjonen kan ettersendes umiddelbart etter avtaleinngåelse, jf. §5-5 andre ledd. Rådgivningen må følgelig dokumenteres skriftlig. I en tvist der en kunde ønsker å rette et erstatningsansvar for dårlig rådgivning mot forsikringsmegleren, vil denne nedtegnelsen få betydelig bevismessig vekt i avgjørelsen av hvorvidt rådgivningen var god nok.¹³⁴ I et tilfelle der nedtegning ikke skjer formriktig må kundens forståelse antakelig legges til grunn.

I Finanstilsynets tilsynsrapporter har spørsmålet ved om deler av rådgivningspraksis kan unnlates, jf. §3-1 fjerde ledd, siste punktum, vært reist ved enkelte anledninger. I Finanstilsynets rapport fra ENEAS broker AS,¹³⁵ uttaler tilsynet at de i saken 11/7044 (brev til advokatfirmaet Wiersholm)¹³⁶ la til grunn at kravet til god meglerskikk og informasjonsplikten i fff. §3-1 fjerde ledd, generelt ikke var til hinder for å opprette en meglingsvirksomhet uten rådgivning, dersom dette klart fremgikk av avtalen mellom forsikringsmegler og kunde.

Imidlertid nevnte brevet til Wiersholm eksplisitt i avsnitt 1.4 om dokumentasjonskravet til rådgivningen, at forsikringsmegleren etter sin rådgivningsplikt skal “gi en skriftlig sammenfatning av kundens krav, behov og begrunnelsen for rådene som er gitt”. Videre ble

---

¹³³ Samuelsson (2009) s.97.

¹³⁴ Samuelsson (2009) s.98.

¹³⁵ Finanstilsynets referanse: 12/8894.

¹³⁶ Denne tilsynsrapporten er også utgitt som et rundskrift i RFT-2014-1297.

det slått fast at forsikringsmeglernes informasjonsplikt er forskjellig fra det som gjaldt forsikringsselskapene, som brevet i hovedsak gjaldt. I motsetning til forsikringsselskapene, har megler en plikt til skriftlig rådgivning. Imidlertid har megler ikke et særlig dokumentasjonskrav for rådgivningsprosessen som skal innrapporteres slik forsikringsselskapene har. Følgelig fremtrer det som er gjengitt fra brevet i ENEAS rapporten som en feiltolkning av tidligere praksis fra Finanstilsynets side.

Tilsynet kom likevel til den samme konklusjonen i rapporten fra ENEAS broker AS.¹³⁷ I tilfellet hadde megleren innrettet formidlingen slik at megleren ikke gjennomførte rådgivning på bakgrunn av at kunden ønsket en lavere pris for megler-tjenesten. Selv om det også her var en klar forutsetning om å ikke utføre rådgivning mellom kunde og megler, noe som i RFT-2014-1297, ble funnet å kunne fritta forsikringsselskapene fra rådgivningsplikten, kom Finanstilsynet i avsnitt 1.2.2 til at den tolkningen av bestemmelsen som var gitt i brevet til Wiersholm for forsikringsselskapene, ikke kunne videreføres for forsikringsmeglerforetak. Tilsynet “anser at en praksis som tillater at forsikringsmegler ikke vurderer kundens forsikringsbehov, kan bidra til å undergrave tilliten til markedet der megleren har en rolle som kundens profesjonelle rådgiver ved inngåelse av forsikringsavtaler.” Etter dette kunne ikke den forholdsmessighetsvurderingen som megler skal foreta etter fff. §3-1 fjerde ledd, siste punktum, medføre at megleren helt kan unnlate å gi rådgivning.

7.6 Opplysningsplikt om provisjon og andre godtgjørelser

Etter forsikringsformidlingsforskriftens §3-1 nr. 4, har forsikringsmegleren en plikt til å opplyse om:

- a) størrelsen på provisjon og/eller annen godtgjørelse som forsikringsformidlingsforetaket mottar fra forsikringsgiveren i tilknytning til inngåelsen av avtale om angjeldende forsikring, og
- b) størrelsen på den provisjon eller annet vederlag som forsikringsformidlingsforetaket vil kreve fra oppdragsgiver,

Plikten i fff. §3-1 nr.4 a til å opplyse om meglerens provisjon og godtgjørelse som mottas fra forsikringsgiver, er nært forbundet med lovens provisjons- og vederlagsregler i ffl. §5-2 a. Det må således redegjøres kort om forholdet mellom forskriftens bestemmelser og provisjonsforbudets innhold.

---

¹³⁷ Finanstilsynets referanse : 12/8894.

7.6.1 Vederlag for forsikringsformidling

Forsikringsformidlingslovens §5-2 a annet ledd, fastsetter at meglerforetaket ikke har adgang til å motta provisjon eller annen godtgjørelse fra forsikringsgiver for formidlingsoppdraget. Bestemmelsen ble tilføyd ved endringslov 14. Mars 2008, nr. 6, og er følgelig nyere enn bestemmelsene i forsikringsformidlingsforskriften. Bakgrunnen for provisjonsforbudet er at den vanlige ordningen i bransjen tidligere, var at megleren fikk betalt sin provisjon for meglingsoppdrag direkte fra forsikringsselskaper. Lovgiver fant det betenkelig at megleren skulle motta vederlag fra assurandøren, når han var engasjert av forsikringskjøperen og skulle handle i kjøperens interesse.¹³⁸ Det ble lagt til grunn at dette var i strid med det alminnelige kravet til uavhengighet for meglere i ffl. §5-2.¹³⁹

Forsikringsformidlingslovens §5-2 a annet ledd, forbyr bare provisjoner og annen godtgjørelse som meglingsforetaket får “for forsikringsformidlingen fra den forsikringsgiver som har overtatt den forsikringsavtalen et formidlingsoppdrag gjelder.” Etter ordlyden gjelder forbudet som utgangspunkt bare provisjoner og godtgjørelse som oppstår ved utførelsen av det konkrete meglingsoppdraget. Etter forarbeidene må overføringen ha “relasjon til et konkret kundeforhold” og det “stenger ikke for at forsikringsmeglere kan utføre andre oppgaver for et forsikringsselskap”.¹⁴⁰

Om provisjon eller godtgjørelse for forsikringsformidlingen har relasjon til et konkret kundeforhold skal bygge på en konkret vurdering.¹⁴¹ I tilsynets praksis består den konkrete vurderingen som regel av en vurdering av om megleren har overholdt det generelle kravet til god meglerskikk i sin virksomhet etter ffl. §5-2.¹⁴² Vesentlig er om det megleren foretar seg, er egnet til å skape tvil om hans posisjon som uavhengig mellomledd mellom partene. Det er følgelig tale om en bred vurdering der det legges vekt på meglerens konkrete uavhengighet i tilfellet.

Det kan etter dette tenkes flere ordninger for overføring av kapital som vil ligge i grensen for å være omfattet av provisjonsforbudet. En situasjon finnes der megleren utøver oppgaver for et forsikringsselskap som ikke har tilknytning til et konkret kundeforhold. Forarbeidene

---

¹³⁸ Ot.prp. nr.24 (2007-2008) s.5.

¹³⁹ Innst. O. nr.34 (2007-2008) avsnitt 2.1.2.

¹⁴⁰ NOU 2007:1 s. 38.

¹⁴¹ NOU 2007:1 s.41.

¹⁴² Se til eksempel 11/4304 (Bafo) og 14/9902 (Norwegian Broker).

nevner her “foredragsvirksomhet” som eksempel, men også arbeid med utforming av forsikringsprodukter eller lignende konsulenttenester er forutsatt å gå under dette unntaket.¹⁴³ Det vesentlige for disse situasjoner er at vederlaget her ikke kan knyttes til den forsikringsformidlingen megleren driver, da forsikringstakerne ikke er involvert i transaksjonsforholdet. Imidlertid holder Banklovkommissjonen muligheten åpen for at et svært omfattende samarbeid over tid mellom megler og forsikringsselskap kan komme i konflikt med reglene om god meglerskikk i §5-2.¹⁴⁴

Forsikringsformidlingslovens §5-2 a annet ledd, forbyr kapitaloverføringer i form av “provisjoner eller annen godtgjørelse”. Hvilke typer overføringer av økonomiske midler som er omfattet er etter ordlyden meget vidt, en godtgjørelse tilsier for eksempel at også refusjoner bør omfattes av ordlyden. Eksempelvis er en reisegodtgjørelse fra arbeidsgiver, etter en naturlig språklig forståelse, det samme som en refusjon for reiseutgifter.

Etter forarbeidene innsnevres den naturlige språklige forståelsen noe, da bestemmelsen kun skal gjelde “provisjon og annet vederlag”.¹⁴⁵ Således må det foreligge et vederlagselement i transaksjonen for at den skal rammes av provisjonsforbudet i §5-2 a.

I situasjoner der det er tale om refusjon, er det klart at dette er en kapitaloverføring fra forsikringsgiver til megleren, og at denne har en sammenheng med forsikringsformidlingen. Spørsmålet er om refusjonen har karakter av “provisjon og annet vederlag”. Spørsmålet om refusjoner har karakter av “provisjon og annet vederlag”, har ikke vært berørt i rettspraksis eller forarbeider.

Finanstilsynet har knyttet noen bemerkninger til spørsmålet i rapport 11/4304, om forsikringsformidleren Bafo.¹⁴⁶ Megleren Bafo hadde gjort produksjon og distribuering av materiell på vegne av forsikringsgiver. Materiellet bestod av forsikringsbeviser, vilkår og annen informasjon. Informasjonen var rettet mot de kunder som forsikringsavtalen med forsikringsgiver hadde blitt meglet til. Dette er oppgaver som vanligvis utføres av det enkelte forsikringsselskapet. Disse utgiftene til produksjon og distribuering, ble så refundert fra forsikringsselskapet.

---

¹⁴³ NOU 2007:1 s. 38.

¹⁴⁴ NOU 2007:1 s. 38.

¹⁴⁵ Ot.prp. nr. 24 (2007-2008) s. 20.

¹⁴⁶ Finanstilsynets referanse: 11/4303.

Finanstilsynet nøyde seg med å si at det “tas til etterretning at forsikringsgivers refusjon av Bafos utlegg til produksjon og distribusjon utelukkende relaterer seg til ren utleggsdekning relatert til produksjon og distribusjon og at det dermed ikke er noe vederlagselement i refusjonen.” Tilsynet kom også til samme resultat i rapporten fra Norwegian broker, hvor Finanstilsynet legger til grunn at “evt. Bidrag til markedsføring kun kan omfatte utgiftsdekning” på s.4.¹⁴⁷

Tilsynspraksis forholder seg altså åpen til at refundering av utgifter kan skje i samsvar med §5-2 a.

7.6.2 Forholdet til forsikringsformidlingsforskriftens informasjonsbestemmelse Etter fff. §1-3 nr. 4, litra a skal det informeres om “provisjon og/eller annen godtgjørelse” som forsikringsmegleren mottar fra forsikringsgiveren “i tilknytning til den angjeldende avtalen.” Begrunnelsen for at megler har en opplysningsplikt om forhold som i utgangspunktet er forbudt etter ffl. §5-2 a, er at anvendelsesområdet for provisjonsforbudet, jf. §5-2 a tredje ledd er snevrere enn de tilfeller der megleren må gi informasjon til forsikringstaker, jf. fff. §3-1.

De kapitaloverføringer som er omfattet av opplysningsplikten i fff. §1-3 nr. 4, litra a, er “provisjon og/eller annen godtgjørelse” som mottas fra forsikringsgiveren. Bestemmelsen har i hovedsak den samme ordlyd som ffl. §5-2 a og bestemmelsene omfatter altså etter ordlyden som utgangspunktet de samme typer kapitaloverføringer.

Forarbeidene til ffl. §5-4, som fff. §1-3 nr. 4, litra a er hjemlet i, antyder på tross av dette, at bestemmelsen omfatter flere forhold enn de som er innenfor anvendelsesområdet av §5-2 a:

“At megleren skal være et uavhengig mellomledd, som **ikke skal ha avtaler med forsikringsselskapet** fremgår også av lovutkastet §5-2. På denne bakgrunn er det viktig for kunden å få opplysninger om forholdet mellom meglerforetaket og forsikringsselskapet de megler forsikringer for. Dersom meglerforetaket mottar provisjon eller **godtgjørelse i en eller annen form fra forsikringsselskapet, kan dette ha innvirkning på meglers uavhengighet**, og slike opplysninger kan igjen ha innvirkning på kundens valg av megler.”¹⁴⁸ (min uthevning).

---

¹⁴⁷ Finanstilsynets referanse: 14/9902.

¹⁴⁸ Ot.prp. nr.55 (2004-2005), s.28.

Forarbeidene synes altså å legge opp til at alle former for både vederlagsoverføring, og godtgjørelse, mellom forsikringsgiver og forsikringsmegler i tilknytning til avtaleslutningen, bør opplyses overfor kunden, slik at kunden selv kan vurdere hvorvidt megleren er uavhengig. Denne opplysningsplikten omfatter altså tilsynelatende flere overføringer enn de som omfattes av ffl. §5-2 a, jf. Ot.prp. nr.24, som krever et vederlagselement i overføringen.¹⁴⁹

Et annet aspekt som taler for at ordlyden i fff. §1-3, nr. 4, litra a, også omfatter tilfeller som ikke har et vederlagselement, er forskjellen i formuleringen mellom bestemmelsens litra a og litra b. Litra b krever “Provisjon eller annet vederlag” mens bestemmelsens litra a omfatter “provisjon og annen godtgjørelse”. Etersom lovgiveren har valgt en bredere formulering i bestemmelsens litra a, må dette også få betydning for anvendelsesområdet.

Reelle hensyn taler også for denne fortolkningen. De tilfeller som ikke omfattes av provisjonsforbudet, kan godt tenkes å likevel påvirke meglerens uavhengighet, ettersom megleren her har en avtalt ordning med forsikringssselskap som det kan være av interesse for oppdragsgiver å ha kjennskap til. Om oppdragsgiver får denne informasjonen, kan han selv vurdere hvorvidt megler er tilstrekkelig uavhengig. Finanstilsynets egen praksis viser at spørsmålet om uavhengighet ved overføring av vederlag, alltid beror på en vurdering av det konkrete tilfellet.¹⁵⁰

Dette kan tale for at megleren må opplyse overfor oppdragsgiver om han mottar refusjoner for arbeid han utfører for forsikringsgiveren, da disse har en relasjon til avtalen og det er tale om en overføring av økonomiske midler. Selv om det i refusjonstilfeller ikke er tale om et vederlagselement ut fra Finanstilsynets redegjørelse om §5-2 a, er ikke dette et relevant element ved vurderingen etter fff. §1-3 nr. 4, litra a.¹⁵¹ Vurderingsnormen etter fff. §1-3 nr. 4 litra a, jf. Ot. Prp. nr.55 (2004-2005) s. 28, er om det foreligger “en godtgjørelse i en eller annen form”. Som nevnt ovenfor ligger en refusjon innenfor en naturlig språklig forståelse av ordlyden “godtgjørelse”.¹⁵²

Det følger ikke av øvrige rettskilder at grensene etter bestemmelsene skal være like, forarbeidet til §5-2 a er gitt i forbindelse med endringsloven som innførte provisjonsforbudet, og forholdet til tidligere lovs bestemmelser om opplysningsplikt for vederlaget er ikke

---

¹⁴⁹ Ot.prp. nr. 24 (2007-2008) s.20, (se redegjørelsen overfor i avsnitt 7.6.1).

¹⁵⁰ Finanstilsynets referanse: 11/4304, avsnitt 4.

¹⁵¹ ENEAS rapporten, 12/8894, gjennomgått ovenfor i avsnitt 7.6.1.

¹⁵² Se drøftelsen i avsnitt 7.6.1.

nevnt.¹⁵³ Således må en refusjon være omfattet av opplysningsplikten, ettersom den ligger innenfor en naturlig språklig forståelse av uttrykket “annen godtgjørelse”, jf. fff. §3-1 nr. 4, litra a.

Det må imidlertid her presiseres at den tolkningen som følger av forarbeidet både er uklar, og at det ikke er øvrige rettskilder som berører spørsmålet vedrørende om grensen mellom provisjonsforbudet i ffl. §5-2 a og fff. §3-1 nr. 4 litra a er sammenfallende. Det er også et moment at systemet i loven som helhet, blir lite konsistent om grensene mellom to bestemmelser med lik ordlyd er forskjellig. Rettskildene er følgelig for uklare til at en fast konklusjon angående spørsmålet kan gis, og det vil være opp til praksis eller ny lovgivning å avgjøre hvilke grenser som gjelder etter fff. §3-1 nr. 4, litra a.

7.6.3 Opplysningsplikt om vederlag som forsikringsformidlingsforetaket vil kreve fra oppdragsgiver

Forsikringsformidlingsforskriftens §3-1 første ledd, nr. 4, litra b, krever videre at megleren skal gi opplysning om størrelsen på provisjonen eller vederlaget som skal kreves fra oppdragsgiver i anledning av formidlingsoppdraget. På dette punktet er norsk lovgivning strengere enn direktivet.¹⁵⁴ Direktivet krever bare informasjon om prisen for tjenesten ved telefonsalg.¹⁵⁵

Det underliggende hensynet bak bestemmelsen, er at det skal skapes transparens og forutberegnelighet for kunden, ved at utgiftene for tjenesten avtales på forhånd.¹⁵⁶ På denne måten får kunden en mulighet til å trekke seg fra avtalen dersom han mener kostnaden er for høy og eventuelt velge en mer prisgunstig megler. Etter forarbeidene skal dette også signalisere for kunden at megler utfører oppdraget på hans vegne, og at han ikke handler på vegne av forsikringsselskapene.¹⁵⁷

Ved inngåelsen av et oppdrag er vederlaget ytelsen fra forsikringstaker. Ut fra alminnelige kontraktsrettslige hensyn bør vederlaget avklares på det samme tidspunktet som naturalytelsen (megleroppdraget) avtales. Etter fff. §3-1 første ledd, jf. ffl. §5-4 er tidsfristen for informasjonsavgivelsen “senest før inngåelse av forsikringsavtalen.” Forskriften legger

---

¹⁵³ Ot.prp. nr. 24 (2007-2008).

¹⁵⁴ 2002/92/ef.

¹⁵⁵ 2002/92/ef art. 13.3.

¹⁵⁶ Sundberg m.fl. (2007) s.187.

¹⁵⁷ Ot.prp.nr.24 (2007-2008) s.20.

altså opp til en meget sen opplysning om prisen for tjenesten når informasjonen først kreves gitt ved avslutningen av meglingsoppdraget.

Kravet for opplysningsplikt om vederlaget som kreves for oppdraget, er imidlertid gitt en parallell regulering i ffl. §5-2 a første ledd. Etter denne bestemmelsen skal meglingsforetaket påse at provisjon og godtgjørelse “blir avtalt med oppdragsgiveren før oppdrag blir utført”. Meglingsoppdraget starter kronologisk før inngåelsen av forsikringsavtalen. Ut fra det generelle prinsippet om *lex superior*, skal lov gå foran bestemmelser i forskrift ved motstrid.

Forarbeidenes begrunnelse for at opplysningen gis på dette tidspunkt er også god, det vil kunne unngås konflikt om prisingen for tjenesten, dersom prisen avtales før oppdraget, heller enn etterpå.¹⁵⁸ Følgelig må fristen for opplysning etter ffl. §5-2 a, være den avgjørende for når opplysning etter fff. §3-1 første ledd, nr. 4 litra b, skal gis.

Etter fff. §3-1 første ledd, nr. 4, litra b, skal det gjøres avtale om “størrelsen på den provisjon eller annet vederlag som forsikringsformidlingsforetaket vil kreve fra oppdragsgiver”. Hva vederlaget eller provisjonen skal omfatte er noe uklart, og både avtaleslutningen og fremtidige utgifter i sammenheng med etterfølgende rådgivning kan synes å være omfattet. Ut fra systemhensyn i bestemmelsen synes det nærliggende å slutte at det kun er vederlag for den angjeldende avtalen om megling som skal avtales. Fff. §3-1 første ledd, viser at opplysningsplikten gjelder “før inngåelse av avtale eller ved fornying av avtale”. Det er således nærliggende å slutte at plikten til å avtale pengeytelsen er avgrenset til å gjelde denne naturalytelsen. Også for den danske lovs vedkommende legger dansk teori til grunn at utgiftene skal avtales “kun for forsikringsmæglerens bistand med etablering af en forsikringsordning, og eventuelle ydelser i det første år af forsikringens løbetid.”¹⁵⁹ Utgiftene for fremtidige ytelser som ikke ennå er avtalt således ikke omfattet av plikten til å avtale vederlag.

Om det for norsk retts vedkommende også må innfortolkes opplysningsplikt om utgifter i det første året av forsikringens løpetid fremtrer som et mer åpent spørsmål, ingen øvrige rettskilder tilsier en slik løsning. Etter ffl. §5-2 a første ledd ,siste punktum, skal de etterfølgende tjenester bekreftes skriftlig, dersom avtalen inneholder slike tjenester.

---

¹⁵⁸ Ot.prp. nr.24 (2007-2008) s.20.

¹⁵⁹ Samuelsson (2009) s.104.

Etter forarbeidene omfatter plikten til å opplyse om provisjonen alle tjenester som avtales.¹⁶⁰ Dette tilsier at dersom etterfølgende tjenester inngår i avtalen, må det forutsettes at prisen for disse også skal være avtalt, uavhengig av tidsrom. Blir det ikke avtalt øvrige tjenester enn den enkelte formidlingsavtalen, er det bare prisen for denne som megleren må opplyse om.

7.7 Opplysningsplikt om kapitalinteresser

Etter fff. §3-1 første ledd, nr. 5 og 6, plikter megleren å opplyse om de forbindelser han har til forsikringsselskaper i form av kapitalinteresser. Hensynet bak bestemmelsene er å skape transparens om eventuelle særinteresser som kan følge med eierandeler og bindinger til andre selskaper. For kunden vil det ved bedømmelsen av de innhentede forsikringstilbud kunne være vesentlig å vite om megleren har særlige forbindelser til det enkelte forsikringsselskap, eller omvendt, da dette kan gi grobunn for interessekonflikter.¹⁶¹

Bestemmelsen er altså et eksempel på at der det finnes et avhengighetsforhold mellom megler og forsikringsselskap som i utgangspunktet strider mot uavhengighetskravet i ffl. §5-2 første ledd, repareres de bindinger og interessekonflikter eierskapet skaper, ved at megleren informerer oppdragsgiveren om forholdet.¹⁶²

Etter fff. §3-1 første ledd, nr. 6, gjelder opplysningsplikten der et forsikringsselskap, eller dettes morselskap, har en "direkte eller indirekte eierandel" i forsikringsmeglingsforetaket som "utgjør mer enn 10% av stemmeretten eller kapitalen i et forsikringsformidlingsforetak". Når bestemmelsen skiller mellom aksjer og kapital, er dette for å også omfatte ansvarlige selskap, delansvarsselskap og kommandittselskapene. Disse selskapsformene opererer ikke med aksjer som eierskapsform, men innskuddsforpliktelse i form av kapital.¹⁶³ Etter nr. 5 gjelder den samme opplysningsplikt dersom et meglingsforetak har en tilsvarende eierandel i et forsikringsselskap.

En direkte eierandel vil være at selskapet selv har eierskap til de stemmeberettigede aksjene/kapitalen. Indirekte eierskap betegner vanligvis situasjonen der selskapet har eierandeler gjennom andre selskaper. Det avgjørende for når en indirekte eierandel er

---

¹⁶⁰ Ot.prp. nr.24 (2007-2008) s.20.

¹⁶¹ Bull (2008) s.98.

¹⁶² Steen-Dønvold (2013) s.76.

¹⁶³ Det er imidlertid fri adgang til å i selskapsavtalen avtale å opprette et selskap uten innskuddsforpliktelse etter selskapslovens §2-3 annet ledd, litra e, jf. §2-6.

tilstrekkelig for at selskapet skal sies å ha eierskap til 10% av kapital eller aksjer i selskapet, må avgjøres ut fra de selskapsrettslige regler som gjelder i det enkelte tilfellet.

Et indirekte eierskap kan for eksempel foreligge der forsikringsselskapet er aksjonær i et selskap som har eierrettigheter til forsikringsformidlingsforetaket. Dersom forsikringsselskapet (A) eier 50 % av aksjene i et selskap (B) som eier 20 % forsikringsformidlingsforetaket (C) vil en ut fra eierskapsforholdet alene kunne konstatere at selskapet har indirekte eierskap i forsikringsmeglingsforetaket, da de har halvparten av eierskapet i et selskap som har 20% eierskap i meglingsfirmaet. Således får selskapet en indirekte kontroll over 10% av aksjene i selskap (C).

Indirekte eierskap kan imidlertid også tenkes å oppstå uten å ha så store eierandeler. Der forsikringsselskapet (A) eier 1% av aksjene i selskap (B), men disse er de eneste stemmeberettigede aksjene i selskapet, og (B) har en aksjepost på 10% i meglingsforetaket (C), vil selskap (A) etter aksjelovens §1-3 nr. 2, ha bestemmende innflytelse i selskap (B). ettersom selskap (A) her kan treffe flertallsvedtak i selskap (B) som igjen har en stemmerettsandel i (C) som tilsvarer 10 %, vil (A) i realiteten ha kontroll over hele 10% posten i selskap (C). Dette må betegnes som et indirekte eierskap, Jf. fff. §3-1 nr. 6.

Forsikringsformidlingsforskriftens §3-1 nr. 6, inneholder videre et forbud mot at forsikringsselskapers morselskap har en tilsvarende eierandel i forsikringsmeglere. Det oppstilles ikke øvrige forbud mot eierskap fra andre nærstående.

Når nr. 6 nevner morselskapet til forsikringsselskapet fremstår det litt merkelig at nr. 5 ikke har et tilsvarende forbud rettet mot forsikringsmeglerens morselskap. Samuelsson mener det, for den danske lovens vedkommende, her bør analogisk innfortolkes et tilsvarende forbud også for meglerens morselskap, begrunnet i de hensyn bestemmelsen bygger på.¹⁶⁴ Det hensyn Samuelsson implisitt viser til må her være hensynet til transparens i spørsmål om meglerens uavhengighet. Det er vanskelig å være uenig i en slik synsvinkel, da morselskapet kan utøve en styring i meglerens virksomhet, og at en eierskapsinteresse i et forsikringsselskap følgelig kan bli motiverende i slik styring.

En viss støtte for analogi kan finnes i at ordlyden også omfatter de indirekte eierskapene. Selv om megleren ikke eier morselskapet, men er eid av dette, trenger ikke dette være

---

¹⁶⁴ Samuelsson (2009) s.95.

utslagsgivende i denne relasjon, det finnes jo i alle tilfeller en indirekte eierkonstruksjon som vil kunne påvirke meglerens uavhengighet. En annen mulighet kunne være å tolke morselskapet inn under “forsikringsformidlingsforetaket”.

Både lov og forarbeider er imidlertid tause på dette punktet, så en slik analogi fremstår som noe usikker. Når lovgiver eksplisitt har regulert ordningen slik for forsikringsselskapet, og ikke gjort det tilsvarende for meglerens vedkommende, tilsier ordlyden at analogislutninger her bør være utelukket. Forskriften beskytter altså ikke hensynet til forsikringsmeglernes uavhengighet i disse tilfellene.

Selve informasjonen som skal gis til kunden dersom et kvalifisert eierskap etter nr. 5-6 foreligger, er etter ordlyden begrenset til å gjelde hvorvidt en slik eierandel eksisterer. Det kreves ikke at det angis hvilket selskap som har eierandelen eller eierandelen er i.

I øvrig nordisk litteratur legges det til grunn at det også kreves at selskapet som det er en eierinteresse i, eller som har en eierinteresse i megleren identifiseres ved navn.¹⁶⁵ Dette fremgår ikke av forsikringsformidlingsforskriftens ordlyd eller øvrige rettskilder, men reelle hensyn taler for at en tilsvarende opplysningsplikt bør gjelde for norsk rett, dersom hensynene bak bestemmelsen skal søkes effektivt overholdt. For kunden vil informasjonen antakelig være verdiløs om han ikke vet hvilket foretak interessen eksisterer hos. Når kunden skal velge blant forsikringsmeglernes anbefalinger vil han jo da ikke vite hvilket selskap forsikringsmegleren er tilknyttet.

Det neste spørsmålet er om kunden kan kreve å få opplyst hvor stor eierposten er. Loven omtaler kun at det skal opplyses om det finnes en kvalifisert grad av eierskap, følgelig må det antakelig være tilstrekkelig for forsikringsmegleren å opplyse om at eierinteressen overstiger grensen på 10% av andelen kapital eller antallet aksjer. Er andelen mindre enn 10% er eierskapet ikke omfattet av opplysningsplikten.

---

¹⁶⁵ Sundberg m.fl. (2007) s.187.

8 Avsluttende bemerkninger

Som redegjørelsene overfor viser, beskytter reglene om opplysningsplikt i varierende grad hensynet til meglers uavhengighet. Det er pekt på flere måter forsikringsmeglere kan innrette sin virksomhet på som er i tråd med lovens ordning, men der det er tvilsomt om forsikringsmegler er uavhengig av forsikringsselskapene. Det er også pekt på at reglene om opplysningsplikt inneholder en rekke uklarheter og at det er et forholdsvis stort behov for en avklaring av reglenes innhold. Lovens forarbeider gir en viss veiledning om hva de underliggende hensyn for bestemmelser i loven er, men gir ofte lite eller ingen veiledning som angår det materielle innholdet i bestemmelsene.

Regelverket stiller også en frist for informasjonsavgivelsen som er for sen til at forsikringstakeren kan gjøre en tilstrekkelig overveid beslutning vedrørende informasjonen. Man er som regel på et tidspunkt som er for langt ut i oppdragets utførelse, til at det skal gi mening for oppdragsgiver å reagere på informasjonen gjennom å avbryte meglingsoppdraget. Den sene fristen gjør at det både blir vanskelig for kunden å vurdere forsikringsmeglerens uavhengighet, og vanskelig for ham å reagere på eventuell informasjon om manglende uavhengighet.

En annen side er hvordan informasjonsplikten faktisk utøves i praksis. Ofte sender megleren ut informasjonen, jf. fff. §3-1, med omtrent hver eneste mail til kunden for å være sikker på å oppfylle lovens krav. Følgelig gis informasjonen i kortfattet form, gjerne i en eller to tettpakkede A4-sider, som kan endres løpende under oppdragets utførelse. informasjonen som gis blir som følge av dette lite forklarende og uoversiktlig for den alminnelige kunde.¹⁶⁶ Lovens krav i §5-5 nr. 2, er at informasjonen skal gis i en form som er forståelig for kunden. Men når forskriftens opplysningskrav selv preges av lite forståelig språkbruk, som megleren er pålagt å benytte, blir informasjonen vanligvis så kompleks at det er tvilsomt at den kan gis i en form som er tilfredsstillende forståelig. Når det også er lovpålagt å inkludere store mengder informasjon om forholdet til bestemmelser i annen lovgivning, som eksempelvis hvitvaskingsloven og personopplysningsloven, blir konsekvensen at den informasjonen som er viktig for at kunden skal vurdere forsikringsmeglerens uavhengighet, nærmest blir borte i mengden av informasjon som oppfattes som lite relevant.

---

¹⁶⁶ Se vedlegg nr.1 ”eksempel på informasjonsskriv”.

Gjennomføringen av direktivet om forsikringsformidling i øvrige nordiske land har regulert formidlingsvirksomheten med høyere presisjon og meglers plikter har i større grad vært gjenstand for behandling i praksis og redegjørelser i litteraturen. For denne avhandlingen har det derfor vært naturlig å se hen til øvrige nordiske lands regulering av forsikringsmeglere, der spørsmål ikke har vært løst i norsk rett.

Hovedinntrykket det er betydelige behov for avklaring av regelverket, dersom forsikringsmeglere skal kunne utøve sin virksomhet med en viss forutberegnelighet. Dette vil også være til fordel for oppdragsgiver som enklere vil kunne vurdere hvorvidt forsikringsmegleren følger loven og er uavhengig. Implementeringen av det nye direktivet om forsikringsmegling fra 2016, gir lovgiver en mulighet til å revidere de eksisterende bestemmelser om opplysningsplikt og slik forbedre og klargjøre det eksisterende regelverket.

9 Kildeliste

Lovregister med forkortelser:

- Lov 31. Mai 1918 nr. 5 om avslutning av avtaler, om fullmakt og om ugyldige viljeserklæringer (avtaleloven) (avtl.)
- Lov 19. Juni 1931 nr. 7. Om eiendomsmeglere (opphevet)
- Lov 12. Juli 1956 nr. 1 om tilsynet med finansforetak mv. (finanstilsynsloven)
- Lov 21. Juni 1985 nr. 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven) (sel.)
- Lov 10. Juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet (forsikringsvirksomhetsloven)
- Lov 16. Juni 1989 nr. 53 om eiendomsmegling, (opphevet)
- Lov 16. Juni 1989 nr.69 om forsikringsavtaler (forsikringsavtaleloven) (fal.)
- Lov 27. November 1992 nr. 111. om lovvalg i forsikring (Forsikringslovvalgsloven)
- Lov 13. Juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven) (asl.)
- Lov 25. Juni 1999 nr. 46 om finansavtaler (finansavtaleloven)
- Lov 14. April 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)
- Lov 6. Oktober 2005 nr. 41 om forsikringsformidling (forsikringsformidlingsloven) (ffl.)
- Lov 29. Juni 2007 nr. 73 om eiendomsmegling (eiendomsmeglingsloven)(emgll.)
- Lov 29. Juni 2007 nr. 75 om verdipapirhandel (verdipapirhandelsoven) (vphl.)
- Lov 6. Mars 2009 nr. 11 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvitvaskingsloven)

Internasjonale Konvensjoner:

Avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS)

Direktiver:

Directive (EU) 2016/97 of the European Parliament and of the Council of 20. January 2016 on insurance distribution (imd II)

Directive 2002/92/EC of the European Parliament and of the Council of 9. December 2002 on insurance mediation (forsikringsformidlingsdirektivet)

Forskrifter:

FOR-2005-12-09-1425 forskrift om forsikringsformidling. (forsikringsformidlingsforskriften) (fff.)

FOR-1995-11-24-923 forskrift om forsikringsformidling, (opphevet)

Forarbeider

Offentlige utredninger:

NOU 2007:1

NOU 1987:14

NOU 1994:19

NOU 1987:24

Proposisjoner:

Ot.prp. nr.55. (2004-2005)

Ot.prp. nr.41 (1998-1999)

Ot.prp. nr.42 (1987-1988)

Ot.prp. nr.24 (2007-2008)

Ot.prp. nr.49 (1948-1949)

Innstillinger til odelstinget:

Innst. O. nr.88 (2004-2005)

Avgjørelser

Høyesterettsavgjørelser

Rt. 2011 s.1198 (Dombås hotell)

Rt.1988 s.7

Rt. 2003 s.400 (Fearnley fonds)

Rt.1960 s.458

Lagmannsrettsavgjørelser

Lg-2011-22519

Tingrettsavgjørelser

ND-2008-173

Utenlandsk rettspraksis

NJA 1992 s.782

Forvaltningspraksis

Finanstilsynets rapporter (se elektroniske kilder):

(Eneas-rapporten) 12/8894

(brev til advokatfirmaet Wiersholm) 14/1297 (referansen rapporten ligger under på Finanstilsynets nettssted) / 11/7044 (Finanstilsynet bruker denne referansen i ENEAS rapporten)

(Norwegian broker) 14/9902

(Bafø) 11/4304

Rundskriv:

RFT-2015-14

RFT-2014-1297

RFT-2008-13

Litteratur

Arntzen, Andreas, Rune Njøs Jacobsen og Sven Iver Steen, "Ansvarsforsikring", (Oslo 2000), s. 35.

Bergsåker, Trygve, "Eiendomsmegling – omsorgsplikt og god meglerskikk med et spesialstudium av salg ved budgivningskonkurranse", (Oslo 2010) s. 68.

Brækhus, Sjur, "Meglerens rettslige stilling", (Oslo 1946).

Bull, Hans Jacob, "Forsikringsretten" (Oslo 2008).

Eckhoff, Torstein og Jan E. Helgesen, "Rettskildelære", 5. Utgave. (Oslo 2001) s. 233, 283-284.

Emke, Jane, Pernille Skinnerup og Jens Røpke, "Forsikringsmeglere og andre forsikringsformidlere", (København 2006) s. 51-53.

Finstad, Fredrik Bøckman, "Forsikringsmeglerens rettslige stilling", Marius nr. 202, (Oslo 1994), s. 29-30.

Færstad, Jan-Ove, "Erstatningsansvar for villedende informasjon", (Bergen 2010), s. 224-226.

Hov, Jo, "Avtaleslutning og ugyldighet Kontraktsrett I", 3. Utgave, (Oslo 2002) s. 342, 333.

Samuelsson, Morten, "Forsikringsformidlingsloven med kommentarer", (København 2009).

Selmer, Knut Sejersted, "Forsikringsrett", 2. Utgave, (Oslo 1986) s.48.

Steen-Dønvold, Sverre, "Forsikringsmegling – en innføring", (BI forsikring 2013).

Strand, Lisbeth, "EIA-skandalen", Nordisk Forsikringstidsskrift, nr.3, (2006).

Sundberg, Susanne, Patric Thomsson, Tord Gransbo, "Lagen om försäkringsförmedling – En kommentar" (Stockholm 2007).

Ulfbeck, Vibe, "Erstatningsretlige grænseområder – Professionsansvar, produktansvar og offentlige myndigheders erstatningsansvar" 2. Utgave, (København 2010) s. 32-33.

Wilhelmsen, Trine-Lise Gyldendals lovkommentar til forsikringsformidlingsloven §1-1, note 3. Noten er sist hovedrevidert 31.10.2012.

Winggren, Daniel, "Försäkringsmäklarens civilrättsliga ansvar", s. 70-75, Nordisk Forsikringstidsskrift, nr. 1, (2000).

Bransjepraksis

Etiske retningslinjer for forsikringsmeglere (se elektroniske kilder).

Personlige meddelelser

Steen-Dønvold, Sverre.

Vedlegg:

Vedlegg 1: Eksempel på informasjonsskriv.

9.1 Elektroniske kilder

Finanstilsynets rapporter:

12/8894 (Eneas-rapporten)

Sist sett 5. Januar 2016

Lenke: <http://www.finanstilsynet.no/no/Artikkelarkiv/Brev/2013/Merknader---endelig-rapport4/>

14/1297 (11/7044) (brev til advokatfirmaet Wiersholm)

Sist sett 5. Januar 2016

Lenke: <http://www.finanstilsynet.no/no/Artikkelarkiv/Brev/2014/liv/>

14/9902 (Norwegian broker)

Sist sett 5. Januar 2016

Lenke:

http://www.finanstilsynet.no/Global/Venstremeny/Brev_vedlegg/2015/Norwegian_Broker_Forsikringsformidling_off_versjon.pdf

11/4304 (Bafo)

Sist sett 5. Januar 2016.

lenke: <http://www.finanstilsynet.no/no/Artikkelarkiv/Brev/2011/Merknader---endelig-rapport/>

Nordisk forsikringstidsskrift:

Winggren, Daniel, forsäkringsmäklarens civilrättsliga ansvar, s. 71 Nordisk
Forsikringstidsskrift nr.1 (2000)

Sist sett 5. Januar 2016.

Lenke: <http://www.nft.nu/sites/default/files/2000109.pdf> (artikkelen er ikke tilgjengelig på nettstedet uten å bruke denne lenken.)

Strand, Lisbeth, "EIA-skandalen" NFT. nr.3 2006.

Sist sett 5. Januar 2016.

Lenke: <http://www.nft.nu/sv/eia-skandalen>

Etiske retningslinjer for forsikringsmeglere

Sist sett 5. Januar 2016.

lenke: <http://www.forsikringsmeglerne.no/god-meglenskikk/etikk/>

Gyldendal rettsdata

Trine Lise Wilhelmsen, Lov om forsikringsformidling, §1-1 note 3.

Sist sett 5. Januar 2016.

lenke:

<https://min.rettsdata.no/#/Dokument/gL20050610z2D41?directHit=1&dq=forsikringsformidlingsloven&noteid=gN20050610z2D41z2E3>

Finanstilsynets konsesjonsregister

Sist sett 5. Januar 2016

lenke: <http://www.finanstilsynet.no/no/Venstremeny/Konsesjonsregister/>

Antall ord

17 994 (fraregnet forside, innholdsfortegnelse, kildeliste og vedlegg, jf. Reglement for den valgfrie delen av masterstudiet i rettsvitenskap §16 nr. 5)